

FORSKNINGSMAGTENS top-20

1. Jens Maaløe	11. Mette Vestergaard Jakobsen
2. Birgitte Nauntofte	12. Søren-Peter Fuchs Olesen
3. Nina Smith	13. Jørgen Søndergaard
4. Flemming Besenbacker	14. Sten Scheibye
5. Brian Bech Nielsen	15. Jan Rose Skaksen
6. Anja Boisen	16. Jens Nørgaard Oddershede
7. Claus Jensen	17. Lars Stemmerik
8. Steen Riisgaard	18. Alfred Møller Josefsen
9. Karsten Dybvad Dalsjø	19. Jens Otto Lunde Jørgensen
10. Peter Lauritzen	20. Jesper Eigen Møller

Forskningsverdenens magtnetværk

Magteliten omkring den danske forskningsverden er relativt tæt forbundet på tværs og består af få personer, der binder dem og deres institutioner sammen. Der er 75 "linkers", og der kan uddrages en top-20-liste og en top-5. Jo tættere på toppen, jo flere magtfulde positioner.

Det afslører FORSKERforums elitenetværk over personerne omkring de største forskningspengetanke.

"Mens det i offentligheden foregives, at det danske demokrati er relativt fladt, og magten er på mange hænder, så forholder det sig ikke sådan i virkeligheden – heller ikke i forskerverdenen! Her er der et ekstremt elitært netværk bestående af enkelte personer, som har stor politisk og bevillingsmæssig magt, og det er tilmed sådan, at nogle udvalgte har forstærket magt som 'brobyggere', der binder systemet og store fonde sammen", forklarer sociolog Christoph Ellersgaard, som i sin ph.d.-afhandling har lavet metodikken bag magtnetværket.

Nr. 1: Ukendt direktør med hemmeligtstemplett lobby-kasket

Nr. 1 i netværket er den i forsker-offentligheden relativt ukendte Jens Maaløe, formand for Innovationsfonden, 1,6 mia. kroner. Maaløe har sin magtbase hos arbejdsgiverne i Dansk Industri. Og så er han direktør for det kontroversielle våbenteleknologi-firma Terma, der netop nu er interessenter i det topaktuelle kampfly-indkøb til 20-30 mia. kr. Maaløes rolle,

position og lobbyisme i kulissen bag er dog hemmeligtstemplett, så hans habilitet til at indtage en offentlig post kan ikke vurderes.

Magtpersoner styrer

Ellersgaard vil ikke kalde sig 'videnskabs-sociologisk ekspert', men vil gerne sige, at ud fra et magtperspektiv har det beskrevne netværk og personerne heri stor betydning for dansk forskningspolitik og for menige forskere:

"Disse personlige netværk omkring de store pengetanke har stor og voksende indflydelse på de menige forskeres vilkår, når det er sådan, at flere og flere forskningspenge skal ud i konkurrence. I dagligdagen oplever forskerne jo, at skal man have ressourcer til at lave vigtig forskning, så skal pengene hentes hos eksterne pengetanke. Og når forskningsrådenes midler stagnerer – med succesrater på 10-15 pct. – så må forskerne jo vende sig mod andre kilder", siger Ellersgaard.

"Alle i forskerverdenen ved, hvor vigtigt det er at have et navn eller relationer, når man skal søge midler (fx i forskningsrådene). Det eksponerer, at det er utrolig vigtigt, hvem der sidder i disse bevilgende organer, for de prioriterer ikke bare deres egne organers bevillingspolitik, men indirekte også den offentlige, når det fx handler om forskningsfelter, nyttekrav, medfinansiering osv."

Se TEMA:

Forskningsmagtnetværk s. 14-19

Varsel: Nedskæringer

Finansministeren har lavet kasseeftersyn – og hans signaler varsler ild for især uddannelsesbevillinger til uni-sektoren

4

Uni-lærere de mest stressede

For stor arbejdsmængde – og dem med en dårlig leder er særligt plagede

6

Dimensionering udsat

KU har overbooket uddannelser i forventning om forventet frafald. Og humaniora-dekan ser ikke prognoser med fyringer i den faste stab

8

Ny minister: Esben Lunde

Vil ikke interviewes, men har svaret på FORSKERforums skriftlige spørgsmål

10-13

TEMA: MAGTNETVÆRK

14-19

Rip, Rap og Rup

Netværket og især toppen består af relativt få personer med nogenlunde samme baggrund og intentioner

15

FORSKERforums MAGTNETVÆRK16

Studér personnetværket omkring de 13 største danske forskningspengetanke

Nr. 1: Jens Maaløe

Han er formand for den største forskningspengetank. Og direktør og lobbyist med hemmelige milliardinteresser i dansk erhvervs politik. Gør det ham inhabil?

18

Humaniora ikke noget særligt

Den mistænkeliggøres uberettiget, for den ligner de andre videnskaber, hævder ny bog efter kortlægning.

INTERVIEW

22

Den menneskelige faktor

Alle videnskaber skal gøre sig deres menneskesyn klart.

24

ESSAY

Nye mærkesager til ny minister?

FORSKERforums sommerpause blev benyttet til et folketingsvalg og en ny regering. Vi fik ny minister og den nye minister har en mærkesag: 'Det skal kunne betale sig at arbejde'. Skattelettelser er ministerens – og regeringens – løsning på den problemfyldte konstatering: '800.000 danskere i den arbejdsdygtige alder fra 17-67 år er i dag på passiv forsørgelse.'

Vi er enige med ministeren i at 'det skal kunne betale sig', og Esben Lunde Larsen har før sin ministertid gjort sig bemærket med viden og interesse for uddannelse og forskning. Det er godt!

Men hans personlige webside trænger til at blive opdateret, og det kunne være en anledning til, at den nye minister for uddannelse og forskning fokuserer på nye mærkesager i ministerområdet. Vi vil gerne inspirere ministeren:

Det skal kunne betale sig at forske, og det skal kunne betale sig at forskningsansøge. Det sidste er blevet stadig mere konkurrenceudsat og med alt for sjældne gevinster. Basisbevillinger bør sikre forskningen. På individniveauet ville det selvfølgelig være rart – og helt fortjent – med overenskomst-stigninger i lektor- og adjunkt-lønnen og endelig tilvejebringelse af den manglende pensionsdækning til ph.d.erne. Men endnu vigtigere er det, at forskningsarbejdet har en fremtid for forskeren.

Usikkerheden om stillinger gør det ikke attraktivt at vælge forskervejen. For de unge forskere er universitetsvejen vanskelig med en serie af ansættelser i tidsbegrænsede stillinger. Og lykkes det at nå frem til en fast stilling, så sker det langt senere i karrieren end i

andre stillingsforløb. Desuden er dansk sprogbrug om 'fast stilling' på et dansk universitet uklar. Selv med 'tenure' som lektor/professor kan man blive fyret. Den svenske formulering 'anställd tillsvidare' rammer derimod præcist.

“*Det skal kunne betale sig at forske, det skal kunne betale sig at undervise, det skal kunne betale sig at studere.*”

Det skal kunne betale sig at undervise. Forslag om centrale løft til underviserne er nok den vanskeligste vej, men heldigvis er der nu lokalt nogle steder fremvokset et positivt syn på undervisningen også fra ledelsens side. Positiviteten blandt underviserne forsvinder dog hurtigt, når realiteten slår igennem ved centralt fastsat nedskæreri og alt for opskruede krav om stadig forøget produktivitet.

Ansatte presses så af ledelsen til yderligere undervisning og presses af sig selv igen til yderligere arbejdstid for at udføre undervisningen på et tilfredsstillende højt niveau. Efterfølgende kan opsparringen af udført overtid forsvinde som på en konto i Roskilde bank.

Det skal kunne betale sig at studere. Regeringsgrundlaget beskriver: 'Danske virksomheder skal kunne klare sig i den internationale konkurrence. Det kræver, at virksomhederne kan rekruttere højt kvalificerede og dygtige medarbejdere'. Det er ganske vist beskrevet under 'indvandring af arbejdskraft'. Indvandring er udmærket, men det er et tillæg til, at vi har universiteter og høj uddannelse i Danmark.

Regeringen bør være opmærksom på, at nogle virksomheder har brug for ekstra motivation til at ansætte de højtuddannede. Dimittendarbejdsløsheden gøres af politikere ofte til et individuelt problem gennem det fejlagtige syn, at den unge har spildt både egen tid og samfundets ressourcer. Det er ikke de unge, der spilder. Uddannelse er anvendelig. Det er samfundet og virksomhederne, som spilder ved ikke at udnytte mulighederne for udvikling gennem ansættelse af de højtuddannede.

Uddannelse og forskning betaler sig. Det bør de involverede mærke!

Penkowa-farcer fortsætter

UVVU-afgørelse undveg at dømme hende om danske rotter - samtidig med, at hun i Byretten står anklaget for dokumentfalsk om spanske rotter

Sommeren bød på endnu et kapitel i sagaen om Milena Penkowa. Bedst som den svindel-dømte eliteforsker var begyndt at glide ud af den offentlige kort-tidshukommelse, blev hun i juli "frifundet" af Uredelighedsudvalget (UVVU) i to sager.

Hun gik fri af anklager, rejst på baggrund af et kulegraverudvalgs redegørelse for KU-ledelsen i 2011 om, at der var stærke indikationer på, at Penkowa havde forfalsket dokumentationen omkring forsøg med 312 rotter.

Salomonisk ikke-afgørelse

Og i juli traf UVVU – efter en behandlingstid på 33 måneder – så den salomoniske afgørelse, at det "ikke med tilstrækkelig sikkerhed kunne påvises, at den indklagede forsker havde handlet videnskabeligt uredeligt i forbindelse med udførelse og afrapportering af forskningsresultater i de 15 videnskabelige artikler."

Bag afgørelsen lå en vis forældelse / opbevaringstid på de involverede celleprøver. Og tvivlen kom altså den anklagede til gode. På samme måde som i anklagen om fusk med nogle kontrolforsøg, hvor de to laboranter, der skulle have udført forsøgene, påstod, at der ikke var gennemført kontrolforsøg. I den sidste sag foretager UVVU det ræsonnement, at hvis Penkowa ikke lavede kontrolforsøgene, kan det ikke dermed bevises, at kontrolforsøgene ikke blev foretaget af andre...

UVVU-sag om 312 københavner-rotter

KU havde ikke klaget til UVVU over forfalskning af de spanske rotter. Det blev anmeldt til politiet som dokumentfalsk. KU ville tilsyneladende ikke risikere at blive mistænkt for ikke at følge sager til ende.

Imidlertid valgte professor Elisabeth Bock – Ralf Hemmingsen-mistroisk - at anmelde artiklen til UVVU i maj 2013. Og det var den anden sag, som UVVU nu har afgjort. Den relaterer sig til artiklens 312 københavner-rotter, som der heller ikke var dokumentation for.

Men hvad angår de 312

københavner-rotter lader UVVU tvivlen komme Penkowa til gode. Selvom der ingen dokumentation findes på antallet, kan UVVU ikke "udelukke, at forsøgsdyrene er udleveret af dyrestalden på [Institut], eller at forsøgene helt eller delvist er udført uden for Danmarks grænser..."

Klarlund-støtte ryster på hovedet over UVVU

At UVVU i sine nye afgørelse lægger stor vægt på det juridiske princip om, at enhver tvivl skal komme den anklagede til gode, skabte opsigt. Særligt i lyset af den meget omtalte uredelighedssag mod Bente Klarlund, som UVVU erklærede uredelig, selvom mange mente, at de fejl, Klarlund havde begået, højst kunne karakteriseres som sjusk. Efterfølgende blev Klarlund frikendt ved retten.

En af Klarlunds trofaste støtter, **medicinprofessor Niels Borregaard**, rystede på hovedet over UVVUs konfliktsky "frifindelse" af Penkowa med henvisning til mangel på bevis.

"Det er endnu et eksempel på, at jura ikke hører hjemme i bedømmelse af videnskab og slet ikke på biologi. Enhver sund fornuft siger, at resultaterne mangler, fordi de aldrig har eksisteret, hvilket støttes af de to laboranternes udtalelse. Kun jurister kan mene anderledes, ikke forskere," sagde Borregaard (Weekendavisen).

Tidligere kendt uredelig i tre relaterede sager

I dele af presseomtalen fremgik det som om, Penkowa blev "frifundet".

Men afgørelsen slettede ikke tidligere afgørelser. UVVU har tidligere (2012) kendt hende uredelig i to sager, anmeldt af henholdsvis Albert Gjedde og Ralf Hemmingsen om manglende dokumentation for forsøgsmus samt for forsøg, der ikke kunne reproducere.

Og i 2013 blev hun kendt uredelig, på Bente Klarlunds anmeldelse til UVVU om manipulation i artikler, de havde sam-publiceret. Disse kendelser er der ikke sået tvivl om. (Det samme gælder i øvrigt også den dom, Penkowa i 2010 fik for underslæb mod Neurovidenskabeligt

Selskab samt for at skyde skylden på en studerende).

Dertil kommer så, at den specifikke sag om dokumentationen for forsøget med de 2000 Barcelona-rotter aldrig er blevet bedømt af UVVU.

Byretten: Straffesag om 2000 spanske rotter

UVVU-afgørelsen bliver ikke de sidste ord, der ytres i Penkowa-sagaen. 21. august begyndte retssagen, hvor Milena Penkowa står tiltalt for dokumentfalsk – den førnævnte sag om 2000 fiktive rotteforsøg i Spanien.

I 2013 opgav Københavns Politi ganske vist at føre sagen på grund af forældelse. Men en klage fra KU til Statsadvokaten fik politiet til at genoptage sagen, som altså nu er indledt ved retten. I første omgang blev sagen udsat, fordi Byretsdommeren valgte at følge Penkows forsvarers klage om, at det er i strid med menneskerettighederne, at Penkowa kan dømmes to gange for samme forseelse, først af UVVU og siden af en civilret. Det ræsonnement har jurister imidlertid svært ved at følge, for UVVU er ikke en domstol...

Retssagen forventes at slutte i september.

lah/jø

Lovligt: Skinbegyndelser...

AAU og offentligheden får aldrig kendskab til, hvad der egentlig skete i skandalen om AAUs **Humanistisk Informatik-uddannelse**, for FORSKERforum er nu ikke bare afvist af de forvaltningsansvarlige i Akkrediteringsrådet, men også af Ombudsmanden.

Først underkendte Akkrediteringsrådet faglige anbefalinger og lukkede AAU-informatik pr. telefon i november. Så udsatte Rådet lukningen og overvejede den i halvanden måneds limbo. For så at genåbne uddannelsen i januar, med skinbegyndelser. Bag efter måtte formanden for de politisk udpegede akkrediterings-sheriffer, Per B. Christensen, indrømme, at det *“ikke har været et ideelt forløb for os som råd”* (ALTINGET) - uden dog at præcisere det nærmere.

Da FORSKERforum gravede i forvaltningsforløbet – herunder censorformandskabets rolle – var der lukket for velvilje og informationer. Og da sagsforvaltningen fremstod ubegrundet og vilkårlig – og da Akkrediteringsrådet har stor og inappelabel magt – klagede FORSKERforum til Ombudsmanden over sagsforvaltningen bag lukningen.

Efter fire måneders betænkningstid – hvor Ombudsmandens måltal ellers er 20 dage – svarede **Ombudsmanden** i starten af juni, at han ikke ville realitetsbehandle klagen, groft sagt fordi FORSKERforum ikke er part i klagen.

FORSKERforum klagede også over, at **rådsformand Per B. Christensen** nægtede at lade sig interviewe om sine forvaltningsgerninger, selv om myndigheder ikke må forskelsbehandle medier. Det havde rådsformanden gjort, da han beredvilligt lod sig interviewe af flere medier, men afviste FORSKERforum – selv om eller måske fordi FORSKERforum havde stillet konkrete og præcise spørgsmål til sagen.

Men klagen om forskelsbehandling afviste Ombudsmanden at realitetsbehandle, selv om det var en særdeles principiel sag for journalister. I praksis betyder hans afvisning nemlig, at det ikke er udtrykkeligt understreget som en forkert praksis, når en myndigheds-person med forvaltningsmagt nægter at stille op til interviews med kritiske journalister.

Myndigheds personer kan nøjes med at tale med mikrofonholdere, som pres-sejurist Oluf Jørgensen konstaterer...

Skandale: Taxameterrapport

16. januar skulle konsulentfirmaet Deloitte have afleveret en større rapport om taxametersystemet. Men nu – mere end 8 måneder senere – er den endnu ikke frigivet. FORSKERforum har løbende spurgt *hvorfor og hvornår*, men har kun fået henholdende svar. Og i takt med minister Sofie Carsten Niensens tavshed om sagen, er mystikken bare vokset til at blive en skandale.

Da fristen var overskredet i januar, lød forklaringen fra Uni-ministeriets embedsmænd, at den var udsat, fordi dataindsamlingen var mere kompleks og har taget mere tid end forventet.

Det blev fortalt, at rapporten bliver til i ”en dialog mellem kunden og leverandøren”. Det blev også forklaret, at konsulentfirmaet eller Styregruppen bag – hvor Ministeriet selv har repræsentanter - havde meddelt forsinkelsen mundtligt, og FORSKERforum kunne derfor ikke få aktindsigt i den skriftlige forvaltning.

Og FORSKERforums forsøg på at få aktindsigt i forvaltningen af rapporteringen blev afvist med henvisning til, at det er finanslovsstof, som ikke er omfattet af aktindsigt.

Esben Lundes varme kartoffel

FORSKERforums har løbende spurgt til taxameterrapporten siden 16. januar. Og i takt med den voksende forsinkelse voksede gisningerne om, at den er politisk motiveret: Rapportens data og konklusioner var ubekvemme for minister Sofie Carsten Nielsen, fordi der peges på, at de mest nødlidende fag er hum/samf – og ikke de ingeniørfag, som politikerne

højprioriterer. Derfor har rapporten været holdt tilbage / hemmeligholdt.

Nu har den nye minister Esben Lunde så overtaget den varme kartoffel og tilmed forstærket, for i Venstres regeringsgrundlag står der, at han skal reformere taxametersystemet.

Folketingssspørgsmål: Hvorfor og hvornår?

Og i Folketinget presses Ministeren nu af nærgående spørgsmål fra SFs forskningsordfører Jacob Mark:

4. Vil ministeren oplyse, hvorfor konsulentfirmaet Deloitte ikke har overholdt sin kontraktlige afleveringsfrist for den bestilte taxameteranalyse, som skulle være afleveret 16. januar og som altså nu er forsinket i otte måneder, herunder specificeret oplyse, om forsinkelsen skyldes, at en følgegruppe eller ministeriets embedsmænd har stillet nye / yderligere / uddybende krav til konsulentfirmaet analyse?

5. Vil ministeren oplyse den kontraktmæssige pris på den taxameteranalyse, der er bestilt hos konsulent firmaet Deloitte jf. udbudsmaterialet, samt om de estimerede merudgifter som følge af forsinkelsen?

6. Vil ministeren oplyse, hvornår den taxameteranalyse, der er bestilt hos konsulentfirmaet Deloitte, forventes færdiggjort og offentliggjort?

Spørgsmålene har tidligere været stillet i maj af Anette Vilhelmsen (SF) til minister Sofie Carsten Nielsen, men hun slap af kroge, da der blev udskrevet folketingsvalg ...

Varsel om nedskæringer

- baseret på taxameter-revision?

Den nye regerings finanslov skulle have været offentliggjort slut august, men blev udsat til slut september. I stedet offentliggjorde finansminister **Claus Hjort Frederiksen** et "kasseeftersyn" af boet efter SR-regeringen. Ikke overraskende var det med negative nyheder om, at den tidligere regering havde misrøgtet statens finanser. Det var dels et signal om, at Venstre-regeringen måske vil løbe fra eller udsætte nogle af sine valglofter. Men værre for uni-sektoren var, at der blev varslet besparelser på stort set alle sektorer.

Da den nye uni-minister **Esben Lunde Larsen** er relativt grøn og ikke har nogen særlig stærk position i regeringen, menes det ikke, at han er i stand til at beskytte sit ressortområde mod en stærk finansministers sparekrav. Og det satte en rygstøt i gang, fx om at regeringen ikke vil nøjes med at grønthøsterspare 2 pct. på alle "tilskud" som nu, men 2+2 pct. Det vil i givet fald ramme taxameter-tilskuddene og betyde nye nedskæringer for uni-uddannelserne oveni dimensioneringsplanen.

Og netop taxametersystemet og -taksterne er tilfældigvis i centrum i Venstres regeringsgrundlag. Heraf fremgår nemlig, at den nye uni-minister skal bruge og forstærke dette som styringsinstrument:

"Taxametersystemet skal reformeres, så det understøtter højere kvalitet på uddannelserne og beskæftigelse".

Kasseeftersynets spare-trusler kan i den forstand varsle, at konsulentrapporten om taxametersystemet fra konsulentfirmaet Deloitte endelig offentliggøres. Den skulle have været offentliggjort i januar og er således syv måneder forsinket. Gisningerne er gået på, at forsinkelsen enten skyldes dataproblemer, eller at rapportens konklusioner var ubekvemme for eks-minister Sofie Carsten Nielsen. Det ubekvemme kunne være, at rapportens data peger på, at de mest nødlidende fag er hum/samf, mens teknik får rigeligt – og det er stik imod politikernes ønske om at booste ingeniørfagene...

Det interessante er således, om den nye minister synes, at taxameter-rapporten er klar til release, så den offentliggøres strategisk inden slut-septembers sparekrav dikteres?

Forskningens finanslov er et dilemma, for skal regeringen spare, uden at det bliver for pinligt, skal det ske på (uddannelses-) tilskudsområder. Hvis der nemlig sker nedskæringer på forsknings-tilskud, kan det betyde, at de samlede tilskud kommer under EU-kravene om minimum 1,0 pct. af BNP...

Henrik Dahl og kaospilot i forskningsudvalget

Henrik Dahl

Torsten Gejl

Folketingsvalget førte til en ny regering og til mange nye navne i Uddannelses-/ forskningsudvalget, som laver politik på universiteter og forskning. Den tidligere meget aktive oppositionspolitiker, cand.teol. **Esben Lunde Larsen** (V) blev som bekendt minister, som nu skal stå for skud fra den 'røde opposition'.

Enhedslisten er traditionelt opposition og flittige spørger. Her er den nye ordfører den nyvalgte **Eva Flyvholm**, som er uddannet på RUC (offentlig administration og Internationale udviklingsstudier).

Fra det decimerede SF skal den nyvalgte og blot 23-årige **Jacob Mark** være ordfører og opposition. Han fik studentereksamen i 2011 og har nu orlov fra sit studium i journalistik / forvaltning på RUC.

Et interessant nyt navn i udvalget er **Henrik Dahl** fra Liberal Alliance. Den kendte og kontroversielle sociolog har krasse uni-synspunkter fra sin tid som studerende, som ekstern lektor og som censor, senest om AAUs Humanistisk Informatik, der var ved at blive lukket i tidligere i år efter kritik fra bl.a. Dahl.

Alternativet stiller med en ordfører med alternativt baggrund: **Torsten Gejl** er nemlig uddannet hos Kaospiloterne i Aarhus – som blev skabt af partileder Uffe Ekbæk.

Regeringspartiet Venstres nye ordfører på området hedder **Anni Matthiesen** og er som HK-uddannet ikke akademiker, ligesom kaospiloten.

Ordfører fra Socialdemokraterne er **Mette Reissmann** som er genvalgt og genganger i udvalget (baggrund: cand.merc.jur. fra CBS). En gammel kending er også DFs ordfører Jens Henrik Thulesen Dahl (baggrund: civilingeniør fra Aalborg).

Ida Auken er Radikales nye ordfører på området (baggrund: cand.teol.).

Udvalgets formand bliver eks-undervisningsminister **Christine Antorini** og næstformand **Henrik Dahl**, som i øvrigt var gift med hinanden i fem år indtil 2008.

Uni-lærere blandt de mest s

Og måske er det selvpåført, for uni's machokultur forstærker stress

Uni-lærere er nogle af de hårdest stressramte blandt akademikere. Hver syvende uni-lærer føler sig i høj grad eller i meget høj grad stresset i hverdagen (mens det blandt akademikere på andre arbejdspladser kun er hver tiende).

Det afslører en arbejdsmiljøundersøgelse, der indgår i Akademikernes voxpop-undersøgelse af psykisk arbejdsmiljø blandt akademikere. Data har tidligere været selektivt offentliggjort, men nu foreligger den fulde rapport, inklusive parametre på årsager til stress, som fx arbejdsmængdens betydning, forandrings betydning, work-life-balance, ledelse, alder m.m.

Hovedårsag: For stor arbejdsmængde

Hver anden uni-lærer skyder skylden for stress på for stor arbejdsmængde. De yngre ansatte (med børn) er mere stressede end de ældre. En betydelig del af de yngre under 44 år oplever, at både arbejds- og privatliv er kilde til stress, hvilket indikerer, at de har et særligt problem med at forene arbejdstid og familie.

Ikke overraskende har den nærmeste leder indflydelse på den enkeltes oplevelse af stress. Hver tredje, som vurderer, at de "ikke har en god leder", er i høj grad eller meget høj grad stressede i hverdagen, hvilket er mere end dobbelt hyppighed end blandt dem med en god leder.

Voxpop'en fortæller dog positivt, at 3 ud af 4 vurderer, at de har mulighed for at udføre deres arbejdsopgaver "med forsvarlig faglig kvalitet", hvilket sammenholdt med arbejdsbyrden peger på, at der hersker stor ansvarsfølelse hos de ansatte.

De ansatte er også blevet bedt om at vurdere deres produktivitet. Det viser sig, at produktiviteten er 25 pct. højere for de relativt få uni-ansatte, der i meget lav grad eller ikke føler sig stressede (se AC's stressrapport).

Ansatte kritiserer lederne

Som kommentar fra ledelsesside siger SDU-prodekan Bjarne Graabæk Sørensen, at ledelserne skam er meget opmærksomme på problemet, men at det besværliggøres af, at der i nogen grad hersker en 'machokultur', hvor ansatte ikke skilter med deres stress for ikke at vise

svaghedstegn (til Ugebrevet A4).

Men undersøgelsen viser omvendt, at de ansatte ikke er imponerede over lederernes indsats på området. Kun hver tredje uni-lærer mener positivt, at der er et godt psykisk arbejdsmiljø på deres arbejdsplads. Og to ud af tre mener ligefrem, at ledelsen i høj eller i nogen grad opfatter stress som den enkeltes problem. Og knap hver anden mener, at der slet ikke eller kun i ringe grad gøres noget fra ledelsens side for at forebygge stress.

Arbejdslivsforsker: Alarmerende

Arbejdslivsforsker Einar Baldursson kalder stressproblemet alarmerende og ualmindeligt veldokumenteret over år, så problemet er indiskutabelt. At det moderne arbejdslivs konflikter er særligt udtalt på uni-området, skyldes efter hans vurdering, at arbejdsmængden er stor, at der ikke er regler for øverste arbejdstid (fx 37 timer), og at arbejdet i høj grad er selvdisponeret. Han mener, at der må kontaktes løsninger i relation til den enkeltes arbejdsituation:

"For nogle år siden var min holdning, at man måtte justere i de overordnede lovrammer, og jeg har været fortalende for, at de ansatte måtte aftale arbejdsafvikling med den lokale ledelse. Jeg har ændret holdning, for forvaltningen af det moderne universitet betyder bare, at lederne overlader ansvaret til den enkelte ansatte – som dermed pålægges at administrere umulige valg. Der er nemlig så mange arbejdsforpligtelser, at de er nærmest umulige at afvikle inden for en normal arbejdstid ..."

Ikke frirum i august og halvdelen af januar

Arbejdsvilkårene er blevet drastisk skærpet de seneste tiår: "Tidligere var belastningen og forpligtelserne ikke så mange,

“

Lederne overlader ansvaret til den enkelte ansatte – som dermed pålægges at administrere umulige valg. Der er nemlig så mange arbejdsforpligtelser, at de er nærmest umulige at afvikle inden for en normal arbejdstid

Einar Baldursson

Undersøgelsen fortæller, at hver 3. uni-ansatte oplever, at (ledelsen opfatter at) stress er den ansattes eget personlige problem. Omvendt opfatter hver tredje at stress ikke er et individuelt problem.

Men der afsløres en interessant faktor: Stressfølelsen er i høj grad afhængig af, om man har en god eller dårlig leder. Hos dem med en god leder opfattes stress kun som et individuelt problem hos 18 pct. Hos dem med en dårlig leder opleves stress derimod som et individuelt problem af hele 60 pct.

og så var der en vigtig detalje, som gav os et forskningsfrirum: August og halvdelen af januar. I dag underviser vi helt op til jul; januar samt juni og august er fyldt op med eksaminationer. Der er ingen automatiske stilleperioder. Vi skal stå til rådighed året rundt, minus juli...", forklarer Baldursson.

"Og på trods af al snak om effektivisering af forvaltningerne, så oplever vi ansatte, at der er indført nye administrative krav og megen administration i praksis er overført til os ansatte: Vi skal udfylde blanketter og indberetninger og evalueringer og rejserekvisitioner og rejseafregninger og bilag – uden den administrative understøttelse, som der tales så meget om..."

Lønmodtagere lever ikke på illusioner

Baldursson er enig i, at uni-miljøet er en machokultur, men det er i nogen grad selvforskyldt for uni-lærergruppen. De lever i en verden af illusioner om deres situation: "Vi lever på idealer om

stressede

forskningsfrihed og selvdisposition over arbejdet, men det holder ikke i virkeligheden, for vi har for stor arbejdsbyrde, for lange arbejdsdage, og det giver bevisligt stress. Det er på tide, at vi gør op med illusionen og foregiver, at vi ikke er ordinære lønmodtagere – bare uden rettigheder”, mener han.

”Uni-lærere er IKKE noget særligt og må tænke og stille krav som lønmodtagere: Ledelserne må gøres ansvarlige for fordeling af de faktiske ressourcer og opgaver, så de ansattes arbejdsforpligtelser kan opfyldes inden for de normale rammer, så der kommer konkrete redskaber til at nedbringe det alarmerende stress-niveau”.

Ansatte og ledere må gøre op med dogmer

Såvel uni-forskerne som ledelserne må foretage nogle opgør med givne dogmer og vilkår:

”Forskerne må gøre op med illusionerne om, at man har tilrettelæggelsesfrihed og ubegrænset forskningsfrihed. Først derefter kan man reelt begynde at beskytte sin arbejdstid og sine arbejdsbetingelser, så man ikke risikerer den alvorlige stress. Man må gøre ledelserne ansvarlige for fordeling af de faktiske ressourcer og opgaver med undervisning og forskning, og for, at de ansattes arbejdsforpligtelser kan opfyldes inden for de normale rammer. Ideelt og praktisk betyder det, at der må et konkret værn op omkring forpligtelserne, fx undervisningsfri perioder”, mener Baldursson.

Men ledelserne henviser til, at man bare opererer med begrænsede ressourcer

”Ledelserne må tage reelt ansvar – det gør de ikke i dag. Det passer dem jo godt på den korte bane, at der ikke er arbejdstidsregler og øverste arbejdstid. Dermed gør man de ansattes overarbejde/gratisarbejde usynligt. Og til ledelsernes undskyldning om, at der ikke er penge til at betale nyansættelser til at fylde hullet, hvis uni-forskerne skal have noget, der ligner normalarbejdstider, er der bare at sige: Lederne må gøre noget seriøst og konkret ved uni-forskernes arbejdssituation, for stress-omfanget bare vokser, så systemet lever på lånt tid...”

jø

(Foto: Colourbox)

Forskerprotest mod overbureaukratisering

”Universiteterne og forskningsbevillinger er blevet overbureaukratiserede og truer med at ødelægge forskningsmiljøerne”. Regler og rutiner hvad angår kontering, dokumentation og effektmåling ændres konstant. Forbrug af hver en øre i en bevilling skal være planlagt på forhånd, og hver lille ændring kræver en større forhandling.

”Og det er ikke bare os som forskere, bevillingsmodtagere eller forskningsledere, som er frustrerede. Også det administrative lag på institutterne er frustreret over ændringerne og detailstyringen af basale ting som fakturering, kontoplaner, økonomisystemer, kontrakter, ansættelser og præciserede rutiner for snart sagt enhver ting”.

Sådan lød protesten mod en voksende bureaukratisering fra tre markante forskere i kronik i BERLINGSKE: **”Bureaukrati truer dansk forskning”** (18. august).

Økonomistyret

Bag stod **lektor Claus Emmeche** fra KU-nat., **professor Simo Køppe** fra KU-psykologi og **professor Frederik Stjernfelt** fra KU-kulturvidenskab. De tre forskere har mødt hinanden under arbejdet med den netop udgivne *”Kampen om videnskabeligheden”* om videnskabelighed i dansk humaniora – og her har de opdaget en fælles frustration over at skulle manøvrere i et unødigt forskningsbureaukrati.

Den voksende bureaukratisering forklarede de med, at forskerverdenen bliver mere og mere indviklet og økonomistyret,

og det kalder på kontrol, samtidig med, at systemerne oplever løbende besparelser (efter grønthøstermetoden). Og så er der kravet om, at forskningsbevillinger skal indtjenes i konkurrence hos fonde og eksterne kilder. Der bruges masser af kræfter på at udfærdige ansøgninger, alt imens succesraten hos forskningsrådene er nede på 10 procent.

Fritidsforskning

Men hvis man endelig er så heldig at få bevilling fra en privat kilde, følger der ikke *”overhead”* med. Det betyder, at det skal medfinansieres af interne midler, som igen betyder, at noget må spares væk – og i praksis har det den konsekvens, at en voksende og stor del af forskningsbemandingen er tidsbegrænset ansatte (ph.d.ere og postdocer).

Og aktive forskere er tilmed tvunget til at udføre deres forskning som *”hobbyprojekt i weekender og sene aftentimer”*, fordi politikerne er imod *”frikøb”* (at forskere frikøbes fra undervisning, mens de udfører særlige forskningsopgaver).

”Ingen privat forskningsvirksomhed vil kunne operere under de samme vilkår, som danske forskere i dag er konfronteret med”, konstaterer kronikørerne, der opfordrer politikerne til at bløde op på konkurrencesystemet, give *”bufferbevillinger”* til at medfinansiere eksterne bevillinger – og til at presse på, så ministerier, styrelser og uni-ledelser slækker på overbureaukratiet ...

Dimensionering: Un

Der overbookes under forventning om frafald for at undgå nedskæringer efter dimensionering

Optag 2015 – størst og mindst

Højeste adgangskvotient:

1. International Business (CBS)	12,3
2. Molekylær Biomedicin (KU)	12,1
3. Int. Business and pol (CBS)	11,7

Største 1. prioritet-søgning

1. Medicin (KU)	1527
2. Jura (KU)	1334
3. Erhvervsøk(CBS)	1104

Optag i forhold til ansøgninger (1. prioritet)

1. Cognitiv Science (AU)	20 pct.
2. Retorik (KU)	20 pct.
3. HA, projektledelse (CBS)	24 pct.

Største optag

1. Jura (KU) 822	
2. Erhvervsøkonomi, HA (CBS)	650
3. Erhvervsøkonomi, HA (AU)	588

Mindste optag

1. Bygge og anlægskonstr. (AAU-Esbjerg)	1
2. Grækenlandsstudier (KU)	2
3. Internettekn. og computersyst (AAU)	2

Størst andel af kvinder (flere end 10 stud.)

1. Logopædi (SDU)	97 pct.
2. Sprog og kultur (SDU)	96 pct.
3. Folkesundhed (AU)	95 pct.

Størst andel af mænd (flere end 10 stud.)

1. Mange ingeniøruddannelser	100 pct.
------------------------------	----------

Størst andel optagne over 30 år (flere end 10 stud.)

1. Eskimologi (KU)	50 pct.
2. Biblioteks (SDU)	38 pct.
3. Teologi (KU)	34 pct.

Kilde: Ufm.dk

Normalt forsøger uddannelserne at begrænse frafaldet så meget som muligt. Men på KU skal der helst falde en hel del studerende fra inden for den første måned, hvis man skal leve op til den dimensioneringsaftale, der er lavet med ministeriet.

På mange uddannelser har man nemlig optaget flere, end man reelt må i forhold til dimensioneringsloftet – såkaldte overbookinger. Mest iøjnefaldende er det på jurastudiet. Her er der i år et optagsloft på 769 bachelorstuderende, men alligevel valgte man at optage 825 – 56 over loftet – og i øvrigt 26 flere, end man optog sidste år.

”Noget af det, der gør dimensioneringen svær, er, at loftet ikke som sådan går på optaget, men på bestanden 1. oktober. Vores erfaringer viser, at der altid er et vist initial-fracfald den første måned. Og på baggrund af de erfaringer, vælger vi at optage flere end det loft, vi har,” fortæller Pernille Kindtler, der er chefkonsulent i Uddannelsesservice på KU.

Hun forklarer, at man hellere vil optage for mange fra starten end efterfølgende at fylde op fra standby-listen, da man vil sikre, at de studerende får en god studiestart.

Hvad så, hvis jura er usædvanligt dygtige til at fastholde de studerende i år, og I ikke får det forventede frafald?

”Så må vi jo forklare ministeriet, hvordan det hænger sammen og så ellers bare rette ind til næste år. Men det er en svær vurdering, og vi kommer nok ikke til at ramme helt præcist. Man kunne have ønsket, dimensioneringsmodellerne havde taget udgangspunkt i optaget. Det havde gjort det noget nemmere,” siger Pernille Kindtler.

Dekan: ministeriet ser gennem fingre

På KU's humanistiske fakultet er overbookingerne ikke så markante, men til gengæld er der mange af dem – 17 på Historie, 16 på Engelsk, 9 på Filosofi og så fremdeles.

Ifølge HUM-dekan Ulf Hedetoft er det helt normal praksis på fakultetet at overbooke uddannelserne. Forskellen fra tidligere år er imidlertid, at der nu ligger et optagsloft på en lang række uddannelser som led i den dimensioneringstrappe, der begynder med optaget i år. Men ifølge Ulf Hedetoft vil ministeriet se gennem fingre, hvis man på visse uddannelser skulle ende med for mange studerende.

”Signalet fra ministeriet er, at det accepterer man. Der er forståelse for, at dette er første runde af dimensioneringen, og at man ikke altid kan ramme rigtigt. Nogle steder bliver det for lavt, andre for højt,” siger han.

Gynger og karruseller

I det hele bærer årets optag på universiteterne ikke voldsomt præg af den dimensioneringsplan, der altså træder i kraft fra i år. Selv om dimensioneringen formelt har fjernet 880 bachelor-studiepladser i år i forhold til 2013-optaget, er det samlede optag stort set identisk med de foregående års rekordstore optag, og det gør sig også gældende, når man kigger på de enkelte universiteter og sågar på fakultetsniveau.

Der bliver populært sagt hentet hjem på gyngerne, hvad man mister på karrusellen. Eksempelvis på CBS, der har haft krav om at skulle skære 120 erhvervsproglige bachelor-studiepladser i forhold til 2013-optaget. Alligevel er CBS-optaget marginalt større end både 2013 og 2014.

”Vi var allerede i gang med en ned-drosling af de sproglige uddannelser, og så har vi skruet op for optaget på det erhvervsøkonomiske område, hvor kandidaterne er blandt dem, der kommer hurtigst i beskæftigelse,” fortæller Wilbert van der Meer, der er sekretariatschef i CBS' uddannelsesdekanat.

Han forventer derfor ikke, at dimensioneringen vil skabe behov for at spare på personaleressourcerne:

Universiteter snor sig

eringsplanen. Og KU-dekan håber på hjælp fra den nye minister

“

Vi laver budgetprognoser, der tager højde for dimensioneringerne, og jeg kan ikke se, det kommer til at føre til bemandingsindskrænkning.

Men mange ansatte er jo på eksterne fondsbevillinger, og det er noget, der skrues op og ned på. Der ligger også en taxameterreform rundt om hjørnet...

Dekan Ulf Hedetoft

”Dimensioneringen har ikke ramt os specielt hårdt. Det passer fint med, at de uddannelser, der dimensioneres, erstattes af nye uddannelser, og det passer fint med det personale, vi har.”

Nedgang kan ikke mærkes

Det Humanistiske Fakultet på KU er det sted, der på forhånd var dømt til at tage den største del af dimensioneringen på sig. Kravet til KU HUM lød i år på en beskæring af omkring 150 bachelor-studiepladser i forhold til 2013.

Imidlertid var fakultetet allerede sidste år begyndt at sænke optaget på visse uddannelser, og i forhold til sidste år bliver optaget således kun 75-80 studiepladser mindre. Og det mener dekan Ulf Hedetoft ikke, bør skabe problemer.

”Nej, det vil forhåbentlig ikke kunne mærkes. Det er relativt få pladser, og de er ligeligt fordelt. Samtidig viser søgemønstret, at der er kommet flere ind på første- og andenprioritet, hvilket betyder, at det forhåbentlig er mere motiverede studerende med bedre chancer for at gennemføre studiet,” siger han.

KU-humaniora: Alarm ikke afblæst

For mindre end et år siden var Hedetoft en af dem, der var ude med dommedagsbasunerne og advare om lukning af 20 uddannelser – blandt andet kinesisk, brasiliansk og arabisk. I årets optag er ingen af disse uddannelser reduceret mærkbart.

Dekanen har advaret kraftigt mod dimensioneringen, men foreløbig slipper KU-hum uden skrammer. Tager du tingene mere roligt i dag?

”Nej. Det ser ok ud i år og næste år, men så har vi en stor udfordring. Min kritik mod dimensioneringen handlede om, at det var uigennemtænkt at gøre det til en dimensionering af kandidatuddannelser, og at den havde katastrofale konsekvenser især for sprogfagene. Men begge dele blev heldigvis blødt op i vores forhandlinger med ministeriet, hvor vi fik lov at røke rundt på uddannelsesgrupperne, så vi kunne undgå at nedlægge de små sprogfag. Men det var ikke tomme trusler – de var blevet lukket,” siger Ulf Hedetoft.

Som tingene ser ud nu, regner han dog heller ikke med, at dimensioneringen kommer til at medføre nedskæringer i bemanningen på KU HUM.

”Nej, det er ikke min forventning. Vi laver budgetprognoser, der tager højde for dimensioneringerne, og jeg kan ikke se, det kommer til at føre til bemandingsindskrænkning. Men mange ansatte er jo på eksterne fondsbevillinger, og det er noget, der skrues op og ned på. Der ligger også en taxameterreform rundt om hjørnet, og hvad den fører med, ved vi ikke. Det bliver næppe en økonomisk gloriose fremtid.”

Minister skaber håb

Hele dimensioneringsdiskussionen har fået et nyt aspekt. Da den nye uddannelses- og forskningsminister **Esben Lunde Larsen** gik til valg, var det nemlig med en klar kritisk røst omkring hele dimensioneringsmodellen.

”Vi mener, at den dimensionering, regeringen har stået for, kunne været skruet meget bedre sammen. Derfor har vi også kritiseret ministeren sønder og sammen for at føre en meget enøjet dimensioneringsstrategi uden reel inddragelse af hverken universiteter, studerende eller politiske partier,” sagde ministeren til Universitetsavisen.

I samme interview talte han om, at universiteterne skal have medindflydelse på dimensioneringstallene, og han slog fast, at han ”ønsker at friholde sprogområdet fra dimensioneringen, fordi vi er en lille og åben økonomi.”

De udtalelser er ikke gået Ulf Hedetofts ører forbi, og han betragter i dag ikke den fremtidige dimensioneringsmodel som endeligt afgjort.

”Når ministeren kommer med den type udmelding – så markant – så er det glædeligt. Særligt de ting, han har sagt om sprogfagene, som vi har været meget bekymrede for, blandt andet at der bør fokuseres meget på tysk og på fagets velbefindende. Det er glædeligt, og ministeren har selv lagt op til dialog, så jeg forventer, at der vil komme et udspil fra ministeriet til danske universiteter,” siger Ulf Hedetoft.

Tror dekanen reelt på, at der bliver ændret i dimensioneringsmodellen?

”Jeg har en vis optimisme om, at vi får andre boller på suppen, og at der bliver lyttet til vores indvendinger.”

lah

Ny uni-minister: Esben Lunde Larsen

- København 28. juni

Folketingsvalget betød regeringsskifte. Den nye Venstregerings regeringsgrundlag kunne overfladisk set være en afskrift af den tidligere S/R-regerings politik på uni-området. Der refereres til Kvalitetsudvalgets anbefalinger, om at uddannelserne skal "orienteres mere mod arbejdsmarkedets behov" og mod mere praksisnær undervisning.

Men der er alligevel nuancer. Det siges, at den stærkt kritiserede fremdriftsreform skal justeres: "Intentionen med fremdriftsreformen er god, men den fungerer ikke godt nok", med den vigtige bisætning om, at det skal ske "inden for den aftalte økonomiske ramme". Det markerer, at uni-ledelserne formentlig får friere rammer, men at den tidligere regerings indirekte sparekrav fastholdes på fremdriftsreformen. Der lægges også op til en omlægning af taxametersystemet. Og så er der en bemærkelsesværdig slut sætning, om, at regeringen vil oprette "et eliteniveau", uden at det præciseres, hvad det betyder.

Dept.chef forflyttet

Den nye **uddannelsesminister Esben Lunde Larsen** trak tilsyneladende i trådene ved sin tiltrædelse, idet Uddannelsesministeriets mangeårige dept.chef Uffe Toudal blev forflyttet til et andet ministerium. Lunde har i sin tid som oppositionspolitiker – med minister og embedskorps som modpart – muligvis oplevet, at dept. chefens bistand til Sofie Carsten Nielsen var politisk usensitiv, fx da hun gik enegang uden om folketingets ordførere om den kontroversielle dimensioneringsplan. Den fodfejl skabte store kontroverser for ministeren Esben Lunde har været et markant og aggressiv opposition til Sofie Carsten Nielsen i medierne, og han er et kendt ansigt i Folketingets forskningsudvalg.

Med kendskab til forskerverdenen

Hans personlige CV er ikke omfattende. Han kender dog uni- og forsknings-verdenen, for han har en teologisk ph.d.-grad.

Indtil for nylig fremgik det tilmed af Folketingets hjemmeside, at hans civiljob var "post.doc. ved Aarhus Universitet fra 2013" (selvfinansieret ansat af Grundtvigcentret, men på "orlov", red.). Oplysningen om post.doc.-ansættelsen er nu slettet af hans minister-CV.

FORSKERforum skrev historien om, at selv om Lunde var ansat ved

Grundtvigcentret, var han med til at bevilge centret penge fra en forskningspulje, selv om hans habilitet var tvivlsom.

Esben Lunde har ved andre lejligheder kaldt FORSKERforum for "forskerverdens Ekstra Bladet", og har afvist at lade sig interviewe af magasinet...

Det var en høflig ministeroverdragelse: Sofie Carsten Nielsen konstaterede – hvor det lå i luften, at de to har haft hidsige kontroverser – at hun og Lunde ikke ser ens på en række ting. Hun drillede Venstre-ministeren ved at holde dele af talen på engelsk, med skjult henvisning til støttepartiet Dansk Folkepartis forslag om,

at der skal tales dansk i uddannelsessystemet. Lunde drillede ikke, men var alvorfuld med et Kierkegaard-citat om, at det er vigtigt at være sig selv: Og her er uddannelse et vigtigt redskab til at håndtere egen livssituation, såvel individuelt som samfundsmæssigt.

Traditionen tro blev der også udvekslet

gaver mellem den nye og den afgangende minister. Sofie Carsten Nielsen gav ministeren en engelsk/dansk-ordbog samt Tintin-tegneserien om rejsen til månen, fordi Lunde også er blevet minister for det ydre rum. Esben Lunde Larsen gav en Stauning Whisky – en lokal vestjysk specialitet fra Lundes hjemegn.

Hvad mener den nye minister?

FORSKERforum bad kort tid efter den nye uddannelsesministers tiltrædelse om et interview (med mulighed for at stille opfølgende spørgsmål), men det kunne ministeren ikke afsætte tid til.

FORSKERforum fik dog tilbud om at indsende skriftlige spørgsmål, og de kom ikke til at handle om hans holdning til den kristne skabelsesberetning og dennes konsekvenser for forsknings- og uni-politikken.

Her er spørgsmålene og **Esben Lunde Larsens** skriftlige svar

Om forskningsfrihed

Ministeren har i Weekendavisen udtalt: "Forskningsfriheden har første primat for mig", men slår samtidig fast, at dette ikke afviger fra Helge Sanders forretnings-primat "fra forskning til faktura". Kan ministeren begrunde, hvordan forskningsfrihed og fakturatænkning ikke er modsætninger?

"Det er ikke et enten-eller, men et både-og. Forskningen bidrager – og skal bidrage til udvikling af nye løsninger og ideer, som på sigt kan føre til øget vækst og beskæftigelse. Forskning er aldrig blevet mindre fri af at kunne anvendes. Men uden forskningsfriheden kan forskningen ikke skabe de gennembrud, som erhvervs-livet, ja, hele Danmark har brug for.

Regeringen vil "øge fokus på innovationselementet og kommercialiseringen" i forskning. Hvordan kan en forsker på den ene side have frihed og på den anden være under pres for øget fokus på kommercialisering?

"Der skal være forskningsfrihed. Pointen er bare, at alt for mange gode ideer og alt for meget forskningsbaseret viden aldrig kommer videre end universiteter-nes snævre cirkler. Det er det, jeg gerne vil sætte fokus på. Vi skal have et set-up, der sikrer, at forskerne har forskningsfrihed, og at den nye viden kommer i anvendelse i hele samfundet.

Dannelse

Ministeren har siden sin tiltræden talt meget om dannelse, selv om ordet ikke nævnes i regeringsgrundlaget. Er betegnelsen "Dannelsesministeren" (fra Weekendavisen) en karakteristik, ministeren gerne vil tage på sig?

"Ja, dannelse er et af mine hovedfokusområder. Studerende på landets videregående uddannelser skal kunne sætte deres viden i relation til et dannelsesmæssigt "indre kort" over store samfundsmæssige, naturvidenskabelige, politiske, historiske, religiøse og kulturelle forhold. Dannelse er både at erhverve sig færdigheder, viden og kunnen i en proces – og at omsætte disse færdigheder i selvansvar og samfundssind. Uddannelsessystemet er præget af mødet mellem en stærk dannelses-tradition og en mere nyttepræget uddannelses-tænkning, hvor forskning omsættes i vækst og nye jobs. Jeg ser ingen modsætning heri. Hensigten med fri forskning og forskningsbaseret undervisning må altid være at kunne omsættes til gavn for den enkelte og for samfundet.

I et interview i DR2 Deadline sagde ministeren: "Dannelsen er forudsætning for, at man som menneske kan begå sig i en samfundsrelation." Forestiller ministeren sig, at der skal indbygges flere dannelsesaspekter i uddannelser til eksempelvis ingeniører eller biologer, og hvordan?

"Jeg vil gerne understrege, at dannelse er relevant for alle typer af uddannelser – også de naturvidenskabelige. Dannelse er bestemt ikke kun forbeholdt humaniora. Dannelse er ikke en videnkategori, men en forholdelsesmåde. Det handler om, hvordan man forholder sig til stoffet, sig selv og andre mennesker.

Jeg er først og fremmest interesseret i at afdække, hvordan de forskellige uddannelser er indrettet i forhold til at indtænke dannelse og videnskabsteori. Derfor vil

“

Jeg vil gerne understrege, at dannelse er relevant for alle typer af uddannelser – også de naturvidenskabelige. Dannelse er bestemt ikke kun forbeholdt humaniora.

“

Det er korrekt, at jeg ikke synes, at det er logisk, at Aalborg Universitet har placeret sig i København.

jeg lytte til professorer og andre, der kan fortælle om, hvordan de forstår dannelse inden for deres fagområde. Ligesom jeg vil høre deres bud på, hvordan vi generelt styrker dannelse i det videregående uddannelsessystem. Jeg vil gerne arbejde for, at den Bildungs-tradition, som har kendetegnet vores universiteter, ikke glemmes i forhold til den efterhånden mere udbredte angelsaksiske tænkning. Men først vil jeg i dialog med uddannelsesinstitutionerne og fagkyndige.

Kan de traditionelle dannelsesfag – sprog, æstetiske fag og klassisk humaniora – føle sig mere sikre i forhold til dimensioneringer og nedskæringer efter ministerens erklæringer om dannelsens betydning?

"De klassiske dannelsesfag spiller en meget vigtig rolle. Sprogfagene er afgørende for vores evne til som samfund at agere i den globale verden – og dimittender fra de æstetiske og klassiske humaniorafag bidrager med, hvad jeg vil betegne som en uerstattelig kompetence til at forstå den verden, vi lever i. Vores anskuelse af verden er andet og mere end, hvad der kan sættes på formel i regneark og diagrammer – vi bliver rigere som samfund, når vi lærer om store tænkeres anskuelse af fx demokrati, menneskerettigheder, diversitet eller etik.

Samtidig er det vigtigt at understrege, at det er min ambition at skabe en bedre sammenhæng mellem studievalg og arbejde. Det er helt centralt for mig, at uddannelse fører til beskæftigelse, og det gælder i lige så høj grad for sprogfag, som det gælder for ingeniører.

Dimensionering er et vigtigt redskab til at understøtte en bedre sammenhæng mellem studievalg og beskæftigelsesmuligheder. Men det er vigtigt at inddrage uddannelsesinstitutionerne i denne tilpasning af uddannelsesoptaget og lytte til faglige argumenter. Jeg har derfor inviteret institutionerne til en drøftelse af deres erfaringer med den aftalte dimensionering.

Ressourceprioritering

Betragter ministeren fordelingen af ressourcer mellem hovedområderne som et nulsumsspil inden for nuværende økonomiske rammer?

”Som uddannelses- og forskningsminister ser jeg naturligvis gerne, at samfundet investerer i uddannelse, forskning og innovation. Det kunne fx være ved at styrke de private investeringer i forskning. Samtidig er det vigtigt for mig at understrege, at jeg ikke mener, den nuværende fordeling mellem hovedområderne er urørlig. Det handler om, at den forskning, der har den højeste videnskabelige kvalitet, får støtte. Samtidig med at vi skal understøtte forskningsmiljøer i absolut topklasse inden for udvalgte områder, hvor Danmark har et særligt potentiale.

Er ministeren enig med Dansk Industris krav om, at de offentlige bevillinger til de tekniske videnskaber bør hæves på bekostning af bevillinger til humaniora?

”En større andel af de offentlige midler til forskning skal bruges til at skabe vækst og arbejdspladser i Danmark. Det kan bl.a. ske ved at øge den tekniske forskning, som er meget vigtig for virksomhederne og dermed også for Danmark. Samtidig er det vigtigt, at det tværvidevidenskabelige arbejde fremmes. Vi kan ikke leve uden ingeniører, men vi kan heller ikke leve udelukkende af ingeniører.

For tre år siden godkendte Folketingets Finansudvalg – med Venstres stemmer – at AAU kunne udvide lokaliteterne i Sydhavnen for 56. mio. på en tiårig lejekontrakt. Til Nordjyske har ministeren imidlertid udtalt, at det ”ikke (er) videre logisk, at Aalborg Universitet har en stor afdeling i København”. Mener ministeren dermed, at AAU bør skære ned på sine aktiviteter i København?

”Det er korrekt, at jeg ikke synes, at det er logisk, at Aalborg Universitet har placeret sig i København.

Når det er sagt, er det naturligvis ikke min opgave at bestemme, hvordan den enkelte institution indretter sig.

(Foto: Kim Vardisler)

“ Vi kan som samfund stille høje krav til det at være studerende i Danmark. . . Men ét fast, tværgående minimumstimal har jeg ikke planer om.

Ministeren udtalte for nyligt, at ”Det Frie Forskningsråd har prioriteret helt skævt i nogle sager”. På hvilken måde mener ministeren, at DFF prioriterer forkert? Har noget ændret sig, siden ministeren – ifølge Videnskab.dk – ikke længere står fast på, at DFF bør lægges ind under Grundforskningsfonden?

”Der ligger ikke p.t. forslag om at justere den forskningsrådsstruktur, vi kender i dag. Det er rigtigt, at Det Frie Forskningsråd har truffet nogle beslutninger, som jeg ikke altid har været enig i. Men det er også vigtigt at huske på, at der er armslængde til rådet – og det vil jeg selvfølgelig respektere.

Studerende

Ministeren har lagt vægt på, at studerende bør være fuldtidsstuderende. Er ministeren enig med de studerendes argument om, at et fuldtidsstudium forudsætter minimumsgarantier for antallet af undervisningstimer?

”Nej, fordi de videregående uddannelser er og skal være forskellige. At tage en uddannelse er mere end undervisning. Det er fx også selvstudium, fordybelse og hårdt arbejde i studiegrupper. De studerende har et stort ansvar for egen læring.

Vi kan som samfund stille høje krav til det at være studerende i Danmark. Det er en del af den model, vi har valgt, med at finansiere uddannelse via skattesystemet og have et SU-system, der giver alle mulighed for at studere på fuld tid. Og det giver mulighed for at studere mere, end fuldtidsstudium er normeret til, hvis de studerende ønsker at dygtiggøre sig yderligere.

Jeg kan godt være bekymret, når studerende på de videregående uddannelser bruger gennemsnitligt omkring 1350 timer om året, når et fuldtidsstudium typisk er normeret til 1650 timer (Kvalitetsudvalget). Og når bachelorstuderende bruger 15-18 timer om ugen på forberedelse, mens svenske bachelorstuderende bruger omkring 24 timer (Eurostudent-undersøgelsen).

Der skal selvfølgelig være god undervisning på uddannelserne, og det er institutionernes ansvar at sikre, at det sker. Der er ingen tvivl om, at mødet mellem den dygtige forsker og den flittige studerende giver potentiale for høj læring. På samme måde har uddannelserne et ansvar for, at uddannelserne tilrettelægges og det faglige niveau sættes tilpas højt, så de studerende bliver udfordret. Og vi skal selvfølgelig være lydhøre når Rigsrevisionen i 2012 påpegede, at der var meget få undervisningstimer nogle steder. Derfor er det også fint, når nogle institutioner vælger at arbejde med minimumstimal, ligesom ministeriet og institutionerne i fællesskab er ved at få et overblik over undervisnings- og vejledningstimetallet. Men ét fast, tværgående minimumstimal har jeg ikke planer om.

Om ansættelsespolitik m.m.

Ifølge statistikken har gruppen af løstansatte (ph.d.er og postdocer) inden for de sidste 5 år overhalet de fastansatte (professorer og lektorer) som den almindeligste ansættelsesform på KU. Er den ansættelsespolitik i overensstemmelse med regeringens mål for personalepolitikken på universiteterne?

”Universiteterne har som selvejende institutioner et selvstændigt ansvar for at fastsætte personalepolitikken. Ministeriet fastsætter de overordnede rammer, men personalepolitikken er aftalt lokalt.

Er der grund til at frygte, at usikre ansættelsesforhold og fluktuerende besætning går ud over kvalitet i undervisning og forskning – og hvad vil ministeren i givet fald gøre ved det?

”Jeg har tillid til, at universiteterne sammensætter en kvalificeret medarbejdergruppe og ansætter de medarbejdere, der er bedst egnede til at udføre forsknings- og undervisningsopgaverne på et højt fagligt niveau.

Jeg forventer derudover, at universiteterne har en særlig opmærksomhed mod ansatte i tidsbegrænsede stillinger, idet det følger af de centrale regler på området, at universiteternes ledelse i særlig grad skal synliggøre karriereperspektiver for denne gruppe ansatte.

Både ph.d.- og postdoc-stillingen har jo netop et bredt erhvervssigte og kan også føre til en karriere i det private erhvervsliv eller andre sektorer udenfor universitetet.

En større andel af de offentlige midler til forskning skal bruges til at skabe vækst og arbejdspladser i Danmark. Det kan bl.a. ske ved at øge den tekniske forskning . . .

Forskningsens magtnetværk - metodik

Maaløe, Nauntofte, Smith, Besenbacker og Bech Nielsen er navnene i top-5 og så indgår der ellers mere eller mindre kendte personer på top-20 (se FORSIDEN).

De er toppen i en opstilling af personnetværket omkring de største forsknings-pengetanke samt det relaterede personnetværk. Pengemagten i forskningsfondene er her valgt som omdrejningspunkt – og ikke folketingets politikere eller rektorer – fordi de har bevillingsmagt og fordi de dermed direkte og indirekte har stor indflydelse på, hvilke forskningsfelter og finansieringsformer i forskningspolitikken.

Alle, som er registreret med mere end en post i et forskningsrelateret organ er oplistet – og det er i alt 75 personer / ”linkers” (se BAGSIDEN). Systematikken er, at jo tættere en person er på pengetakene samt andre organer, jo højere er den personlig score.

De 75 personer indgår i FORSKNINGSMAGTENS NETVÆRK (se SIDE 16).

OVERSIGT: De 13 største pengeuddelere i forskningsverdenen (estm. mio. kr. 2015) samt tre organer uden pengetanke/bevillingskompetence

Innovationsfonden	1.600 mio.
Frie Forskningsråd (1.200)	
- Medicin (2014)	375
- Teknik	350
- Natur	340
- Humaniora	180
- Samfund	140
NOVO Nordisk	1.000
Lundbeckfonden	475
Grundforskningsfonden	450
Villiam Kann / Velux	400
Carlsbergfondet	275
AUs Forskningsfond	130
Rockwoolfonden	40

- Rektorkredsen
- Kvalitetsudvalget (2013-14)
- VL-gruppe 42 (København)

Note: De store medicinske fonde, Hjerteforeningen (70 mio. til forskning) og Kræftens Bekæmpelse (425 mio. til forskning) indgår ikke blandt disse pengetanke.

FORSKERforums opdaterede netværk 2015

FORSKERforum har hos firmaet Analyse & Tal, som arbejder på basis af Ellergaard/Larsens metodik til at udarbejde en opdateret version med det aktuelle persongalleri specifikt for forskerverdenen. Samtidig er der taget afsæt i selektive og raffinerede kriterier.

Til forskel fra Ellergaard/Larsens analyse, hvor netværk indgår delvis uvægtet i betydning, er der i FORSKERforums netværk indlagt tre særligt interessante kriterier, nemlig

- Ud fra tankegangen ’follow-the-money’ er de 13 største forskningspengetanke med bevillingsmagt er udtaget som særligt interessante (Se pengetakene i rødt).
- Personnetværket i og omkring disse forskningspengetanke er lokaliseret ud fra, at her er den absolutte forskningsmagtelite (Se top-5 netværket i grønt).
- For at eksemplificere andre magt-typer er der selektivt fremdraget tre vidt forskellige organer uden direkte bevillingsmagt: Rektorerne (Rektor-kollegiet), Kvalitetsudvalget (Jørgen Søndergaard-udvalget 2013-14) og VL-gruppe 42 (de tre organer i blått).

Selektivt og illustrativt

Netværksanalysen uddrager som udgangspunkt personer, der har mindst 2,1 kontakter til andre netværk.

FORSKERforums magtnetværk er udarbejdet med et vægtigt og særligt magtkriterium, at personerne sidder tæt på konkret bevillingsmagt. Udvælgelsen af de 13 største pengetanke som kriterium og afsæt er naturligvis selektiv og betyder fra-vælgelse / nedprioritering af andre typer magt og vægtninger (fx politisk magt i Folketingets Forskningsudvalg, i uni-bestyrelser, administrativ magt i uni-ers direktioner eller forvaltninger el.lign.

Netværk har også selektivt og illustrativt inddraget tre organer uden pengemagt, for at illustrere, at pengemagten er forgrenet med andre organer og at der også er andet end pengemagt på spil: **Rektorkredsen** fordi rektorerne repræsenterer politisk /forvaltningsmæssig magt. **Uddannelses-kvalitetsudvalget** fordi det repræsenterer politisk planmagt. **VL-gruppe 42** fordi den er et eksempel på, hvordan eliten (tilfældigvis) forsamlers sig og forhandler sammen i uformelle netværk.

FORSKNINGSMAGTENS top-20

1. Jens Maaløe	11. Mette Vestergaard Jakobsen
2. Birgitte Nauntofte	12. Søren-Peter Fuchs Olesen
3. Nina Smith	13. Jørgen Søndergaard
4. Flemming Besenbacker	14. Sten Scheibye
5. Brian Bech Nielsen	15. Jan Rose Skaksen
6. Anja Boisen	16. Jens Nørgaard Oddershede
7. Claus Jensen	17. Lars Stemmerik
8. Steen Riisgaard	18. Alfred Møller Josefsen
9. Karsten Dybvad Dalsjø	19. Jens Otto Lunde Jørgensen
10. Peter Lauritzen	20. Jesper Eigen Møller

Ph.d.-projekt: Magteliten

Kortlægningen og dataindsamlingen af netværkene bygger på den skematisk, som sociologerne **Christop Ellersgaard** og **Anton Grau Larsen** har lavet i forsøget på generelt at identificere de bedst forbundne og mest magtfulde personer i Danmark. De endte med en kerne på 423 personer, der domineres af erhvervslivets top, politikere, embedsmænd, fagbevægelsen og udvalgte dele af forskningsverdenen. Det er beskrevet i bogen ”**Magteliten**” (Politikens Forlag 2015).

Efter at have kortlagt 5079 netværk påstår de to ph.d.-afhandling, at der udøves megen konkret og diskret magt i netværkenes forgreninger i kulissen: Personer i disse netværk har nemlig en position med ret til at deltage i organisering og håndtering af magt sammen med de andre i positioner.

At have magt i forskningssektoren blev beskrevet sådan: Indgår man i netværket kan man nemlig ”være med til at bestemme, hvad fremtidens arbejdskraft skal kunne, forskningspenge skal bruges og hvad vi alle sammen skal leve af. For en beslutningstager ... er det nogle af de vigtigste spørgsmål, man overhovedet kan være med til at svare på ...”

Ph.d.-projektets konkrete netværk havde dog den begrænsning, at personregistreringen var baseret på 2012-14 –data og ikke opdateret til 2015. FORSKERforums data er opdateret (med forbehold for fejl og mangler).

Forskerverdenens elitepersoner = Rip-Rap-Rup ...

Magteliten omkring den danske forskningsverden er relativt tæt forbundet på tværs og består af få personer, der binder dem og deres institutioner sammen. Og jo tættere på toppen, jo flere magtfulde positioner – med eller uden bevillingsmagt.

Det afslører FORSKERforums elitetværk, som viser sig at bestå af 147 personer. Men der kan også udtrages en top-20 (se oversigten), hvor de øverste 5 udgør SUPERELITEN.

”Den danske forskerverden er tilsyneladende bredt sammensat i toppen. Men gås der nærmere ind på topaktørernes profil, så er der nogle snævre fællestræk: De har basis i det anvendelsesorienterede teknik-naturvidenskab, økonomi, politologisk forvaltning eller lignende. Der er enkelte ’menige forskere’, men de er knyttet til den herskende økonomiske eller erhvervspolitiske orden. De udvalgte har også netværk til erhvervslivet, og det er næsten udelukkende stor-industrien (ikke små eller mellemstore virksomheder, som ellers dominerer i Danmark). I netværket indgår INGEN personer med blød humaniora-baggrund”, forklarer **sociologen Christoph Ellersgaard**.

”Det betyder i praksis, at toppen består af personer med nogenlunde samme baggrund og intentioner. Det ’fællesskab’ giver en slags Rip-Rap-Rup-effekt ved udpegninger, for systemet vil helst have nogle, som er i overensstemmelse med systemet. Og det bliver deres – ensartede – opfattelse af nytte, af samfundets indretning og af videnskab, som bliver dominerende i prioriteringer. Derfor er disse personer og netværk så interessante”, siger han og tilføjer:

”Man skal være meget hårdkogt sofist for at hævde, at disse netværk ikke er udtryk for, at nogle har særlig meget magt og en bestemt type magt.”

Teknisk-naturvidenskabelige i toppen

Toppen er besat af ingeniører eller personer med en teknisk-naturvidenskabelig baggrund, men der er også økonomer og politologer i toppen. Dem med en videnskabelig baggrund og titel har typisk en karriere i tilknytning til anvendelsesorienterede videnskaber (**Nauntofte, Besenbacker, Brian Bech, Anja Boisen**). Nogle af økonomerne har fremtrædende (forsknings-)poster som håndplukkede politiske rådgivere (**Nina Smith, Rose Skaksen**). Nogle af økonomerne/

politologerne har ikke haft videnskabelige karrierer, men har administrative magtpositioner i relation til forskning og politik (fx RUC’s direktør **Peter Lauritzen**, DI-direktør **Karsten Dybvad** og **Jørgen Søndergaard**).

Ellersgaard’s hovednetværk afslørede, at interesseorganisationer som arbejdsgiverne i Dansk Industri og fagbevægelsen står højt på listen, og det skyldes, at repræsentanter herfra indgår i rigtig mange (paritetisk sammensatte) råd og organer.

“Netværkets sammensætning og forgrening afslører, at forskningsverdenen og -politikken blevet en vigtig del af konkurrencestaten”
Christoph Ellersgaard

I konkurrencestatens tjeneste

Elitenetværkenes snæverhed og sammensætning er også udtryk for samfundspolitikken, lyder sociologens analyse: ”Netværkets sammensætning og forgrening afslører, at forskningsverdenen og -politikken blevet en vigtig del af konkurrencestaten. For erhvervslivet og politikerne er teknologipolitik blevet et centralt instrument, som er alt for vigtigt til at overlade til forskerne”. Derfor indgår der så mange interessenter fra erhvervslivets top (**Jens Maaløe** og **Karsten Dybvad fra DI**) over til personer fra fagbevægelsen (**Claus Jensen fra CO-Industri/Dansk Metal**) til udpegede rådgivere/agenter for den planlægning (**Jørgen Søndergaard**).

”Eliten er nogle, som er knyttet til den herskende økonomiske orden med tilhørende forskningspolitik. Koncentrationen af magt i konkurrencestatens tjeneste er noget, som strukturelt er politisk fremmet af uni-lovens enstrengede beslutningssystem med en eksternt domineret bestyrelse i toppen, 2007-fusionerne, hvor man samlede forskningsressourcer, samlingen af ressourcer i den erhvervsrettede Innovationsfonden:

”Det er bemærkelsesværdigt, så få politiske aktører eller embedsmænd, der optræder i netværket. Ministeriet er fraværende. Men det behøver ikke være udtryk for, at politikerne/embedsmændene er på armslængdes afstand; det kunne også være udtryk for, at der er indsat mellemmand, eller at der er overladt et magtrum til andre aktører. Det giver et

rum for lobbyorganer, fx fra erhvervslivet. Forskningspolitik er blevet noget, som ikke laves i Folketinget, men i forskellige organer – og med eliten som aktørerne”.

Uden demokratisk mandat

”Det er interessant, at ingen af personerne i top-20 er (parlamentarisk) valgt. Udpegningsprocedurer er uklare, vi kender ikke personernes ’mandater’, for vejen ind i netværkene foregår i lukkede fora. Når fx Flemming Besenbacker og Nina Smith tilsyneladende udpeges efter ’demokratisk’ indstilling fra Videnskabernes Selskab, er det jo sådan, at Selskabet er elitært og selvsupplerende...”, forklarer han.

”Udpegningsprincipperne for den danske forskningselite sker typisk i i selvsupplerende fora eller ud fra personlige relationer. Og det er indlysende selvforstærkende, når man først er kommet ind i netværket. Det er altså et fortættet netværk, for man udpeger dem, man kender, og dem, som har positioner i forvejen. En position er vejen til den næste – Tordenskjolds soldater”, siger sociologen.

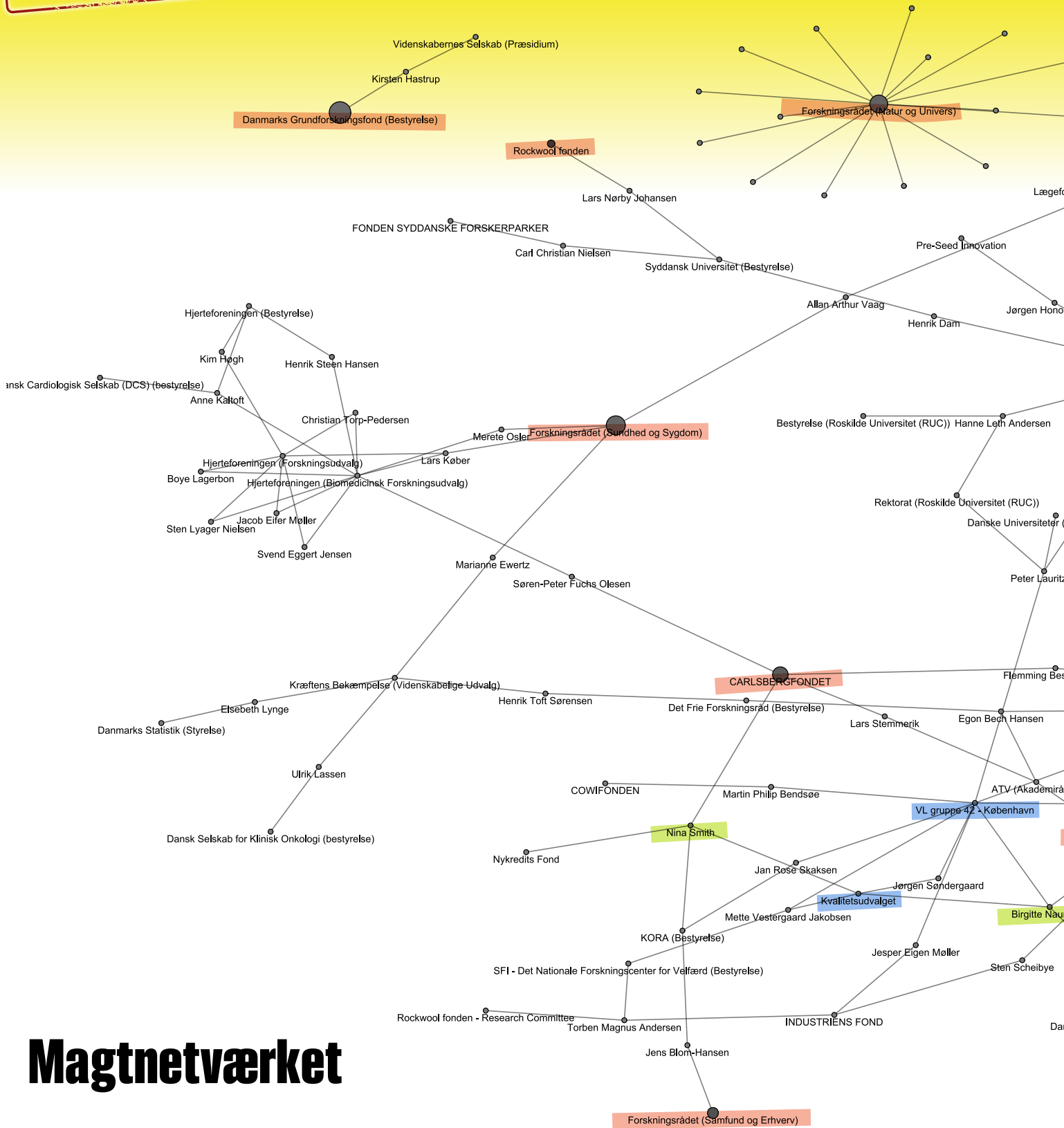
Uformelle og private relationer?

Ellersgaard forklarer kriterierne for, hvad der vægtes i sådanne netværk og magtopgørelser, men FORSKERforums fokus på det økonomiske aspekt (de 13 største pengetanke) er det vigtigste kriterium: ”Follow the money”.

Men andre faktorer kan have betydning som fx politiske eller personlige relationer. Derfor er FORSKERforums inddragelse af tre andre organers netværk – rektorernes, Kvalitetsudvalget og VL-gruppe 42 – en måde at eksponere, hvordan netværkene forgrener sig:

”Disse organers betydning for netværksdannelse afslører, at de økonomiske magtpersoner også mødes i andre sammenhænge: Rektorerne indgår naturligt som uomgængelige for forhandlinger i systemet. Kvalitetsudvalget viser, hvilken (økonomisk) samfundsplanlægning, politikerne efterspørger. Og de uofficielle VL-grupper – hvor politiske og forvaltningsmæssige spidser mødes uformelt – fortæller, hvordan samfundstoppen mingler”, forklarer Ellersgaard.

”Og så har vi slet ikke fat i de uformelle og private netværk...”

Magtnetværket

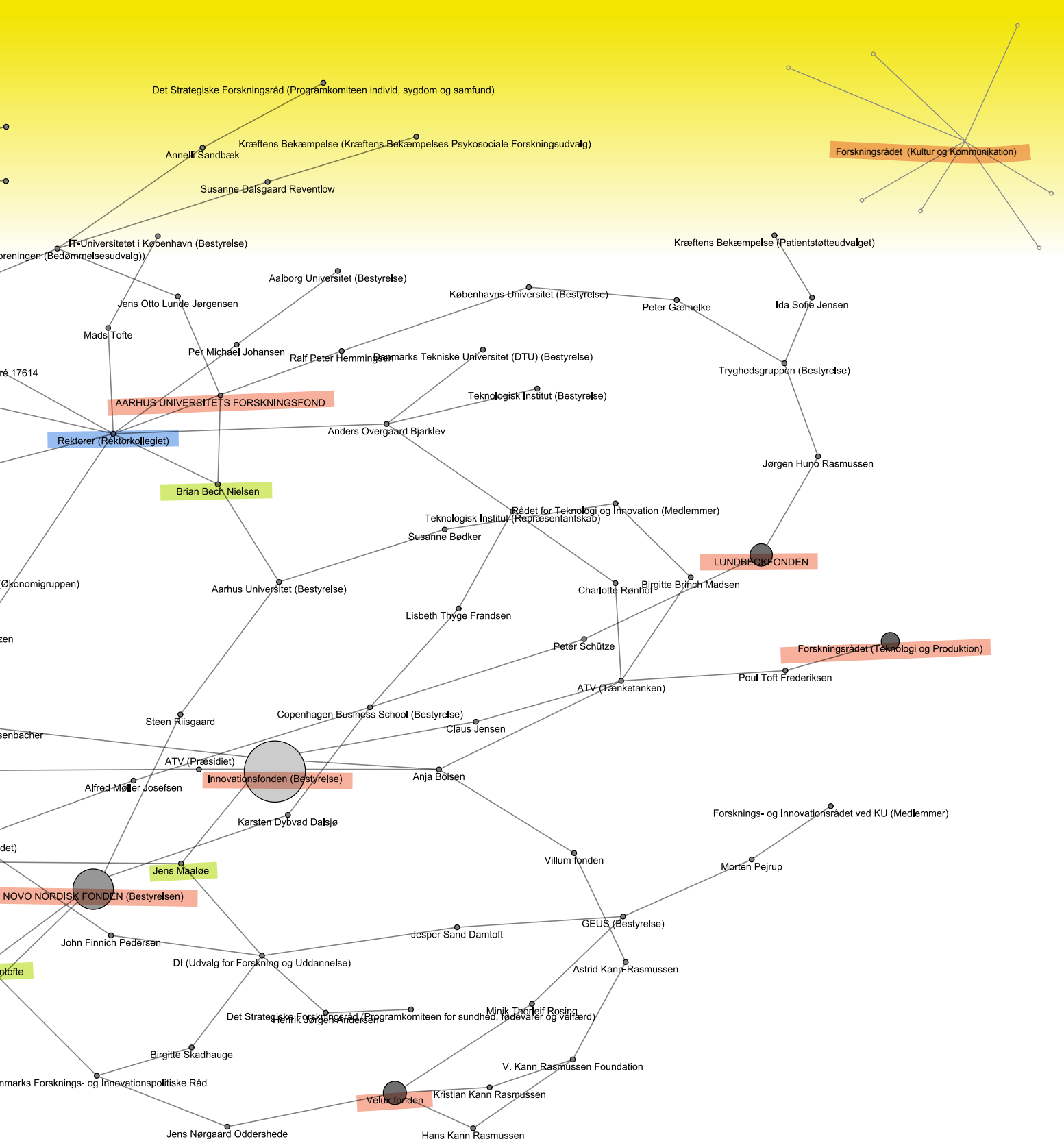
- omkring de største pengetanke

FORSKERforums magtnetværk er en liste over personnetværket omkring de største forskningspengetanke samt det relaterede personnetværk. Alle, som er registreret med mere end en post relateret til forskningsverdenen, er oplistet, og disse 75 personer er nævnt. Og jo tættere, en person er på pengetankene, jo højere personlig score. De mest magtfulde er

således typisk grupperet omkring pengetankene Innovationsfonden, Novofonden og Carlsbergfondet.

I netværket er selektivt udvalgt tre særligt interessante kriterier, nemlig

- Ud fra tankegangen 'follow-the-money' er de 13 største forskningspengetanke med bevillingsmagt udtaget som særligt interessante (PENGETANKENE I RØDT).

• Personnetværket i og omkring disse forskningspengetanke er lokaliseret ud fra, at her er den absolutte forskningsmagtelite (TOP-5-PERSONERNE I GRØNT).

• For at eksemplificere andre magttyper er der selektivt fremdraget tre vidt forskellige organer uden direkte bevilningsmagt: Rektorerne (Rektorkollegiet), Kvalitetsudvalget (Jørgen Søndergaard-udvalget 2013-14) og VL-gruppe 42 (TRE ANDRE TYPER ORGANER I BLÅT).

Note: Ved udregning af en persons netværk-score er der brugt et netværksmål (closeness), som måler længden af aktørernes samlede sti-net til andre. De, som har den korteste afstand, er de mest centrale. I dette skema er der særligt vægtet med en mindre point-bonus til dem, som indgår i de 13 pengetanke. (Se i øvrigt om metodikken bag netværket s. 14).

Udarbejdet af Analyse & Tal v. sociologerne Thomas Mørch Pedersen og Ronnie Brandt Taarnborg.

Magtnetværkets

– formand for den største offentlige forskningspengetank. Og diskret direktør

FORSKNINGENS MAGTNETVÆRK fortæller om 143 personer i topkredsen, men enkelte skiller sig ud som særligt magtfulde. Nr. 1 er **Jens Maaløe**; ukendt i forskerverdenen, men formand for den største danske forskningspengetank. Innovationsfonden har selvstændige beføjelser til at uddele 1,6 mia. kroner årligt.

Han – uddannet civilingeniør med ph.d. fra DTU i 1983 – står centralt i netværket med tråde til lobbyen hos arbejdsgiverne i Dansk Industri (DI). Han har siddet i bestyrelsen for NKT Holding og sidder p.t. i bestyrelsen for Grundfos Holding og Poul Due Jensens Fond (fremgår ikke af netværket).

Og så har han et interessant link til en anden pengetank, Carlsbergfondet, via dennes formand **Flemming Besenbacher** (medlem af Innovationsfondens bestyrelse).

Endelig netværker han også igennem det uformelle netværk i VL-gruppe 42, som skaber forbindelse til andre magtfulde personer som **direktør Jørgen Søndergaard** (formand for det kontroversielle Kvalitets-udvalget) og **direktør Birgitte Nauntofte** (NOVO-fonden).

Diskret med kontroversielle kasketter

Innovationsfonden var en fusion i 2014 af tre tidligere organer (*Det Strategiske Forskningsråd, Rådet for Teknologi og Innovation samt Højteknologifonden*).

Det var daværende forskningsminister, Sofie Carsten Nielsen, som – efter konsultation af arbejdsgiverne i Dansk Industri – i 2014 udpegede Maaløe, der er medlem af DI's bestyrelse og formand for DI's forskningsudvalg. Ministeren sikrede sig hermed en god relation til en af landets mest magtfulde lobbyorganisationer, DI.

Maaløe var og er ikke kendt af en større offentlighed, fordi han ikke er forskningspolitisk markeret. Han hører tilmed til de erhvervsfolk med en nedtonet profil i offentligheden. Han er nemlig direktør for et kontroversielt firma: Terma producerer nemlig højteknologi og især våbenteknologi til verdensmarkedet, og det er noget, der behandles med stor

diskretion og hemmelighedskræmmeri.

Ved at kradse lidt i overfladen viser det sig, at direktør Maaløes firma faktisk har været direkte involveret i en af det seneste årtis store it-skandaler, en mislykket levering af software til Rigspolitiets tele- og kommunikationssystemer.

Men endnu mere hidsigt er Terma og Maaløe netop nu en af de helt store lobbyister og spillere omkring valget af nye kampfly, som har været i gang i ti år, og som er sat til at blive afgjort inden for de næste måneder.

Maaløe: 'Jeg repræsenterer ikke interesser'

Nogle vil sige, at Jens Maaløes mange interesser gør ham til en problematisk topmand for en offentlig dansk forskningsfond, der årligt skal uddele 1,6 mia. kr. I kraft af sit firma kunne han være baised til at yde støtte til teknologiforskning og måske endda højteknologiforskning.

Terma-direktør Jens Maaløe har netop været hos dronningen og fået Ridderkorset. Ordenskapitlet udleverer traditionelt ikke begrundelser for tildelinger.

Igennem DI har han nære relationer til andre firmaer, som gerne vil have industriforsknings-støtte fra Innovationsfonden.

AAU-forvaltningsretseksperter Steen Bønsing har tidligere vurderet, at Maaløe juridisk set ikke var inhabil som Innovationsfonds-formand, bare fordi han er medlem af lobbyisterne i DI. Man er kun inhabil til et offentligt hverv, hvis man selv eller nærtstående har (økonomiske) interesser i de forvaltningsbeslutninger, som man er involveret i: ”Juridisk set er der ingen af hans kasketter, som gør ham inhabil som formand for Innovationsfonden. Om Maaløe moralsk set burde trække sig, er ikke et spørgsmål for juraaen”.

Maaløe lobbyist for kampflyene

Men nu viser det sig så, at hans interesser, indblanding og rolle i det politiske eksplorative kampfly-valg gør Terma og Maaløe til lobbyister med meget på spil, for firmaet kan se frem til en trecifret millionordre, når politikerne har valgt flyproducent. Nye ordrer vil betyde meget for Terma (der i dag har en omsætning på en milliard kroner).

Modkøbsklausuler betyder nemlig, at den udenlandske producent ved køb skal placere underleverancer hos danske producenter, hvorved der angiveligt skabes danske arbejdspladser.

Enhedslisten er det eneste parti i Folketinget, som er imod købet af 24-36 nye kampfly til en anslået pris på 20-30 mia. kr. SF arbejder for, at der købes så få fly som muligt. Men omvendt er Maaløe/Terma meget interesseret i, at flykøbet bliver til noget. Maaløe og Terma arbejder således for dette, bl.a. igennem lobbyorganet ”Forsvars- og Aerospaceindustrien i Danmark” – hvor Maaløe er bestyrelsesmedlem.

Valg mellem tre flytyper

Indkøb af nye danske kampfly har været et årti. Efter udsættelse af den seneste deadline (30. juni) for beslutningen ligner det en snarlig afgørelse, som ventes med spænding i industrien.

nr. 1: Jens Maaløe

ør og lobbyist for firma med skjulte milliardinteresser i de højaktuelle kampfly

“

Hensigtserklæringen, som vi underskrev i dag, er et bevis på Termas nuværende og fremtidige position i F-35-programmet og viser, hvordan samarbejdet kan gavne Terma, dansk industri og programmet i dets helhed. Terma har etableret en solid og pålidelig teknologisk base for vores fremtidige involvering i programmet

Jens Maaløe i pressemeddelelse 2013 efter indgåelse af hensigtserklæring med Lockheed Martin om Joint Strike Fighter

De danske politikere vil inden for de næste måneder træffe afgørelse om, hvorvidt det er Joint Strike Fighter (F-35), Super Hornet fra Boeing eller den fælles-europæiske Airbus "Eurofighter".

Med 20-30 mia. som udgift bliver det den største materielle investering i nyere dansk militærhistorie, så politikerne har erklæret, at man vil have det bedste fly med fremtidssikret teknologi og driftssikkerhed, men der bliver også skelet til, om der falder danske modkøbs-arbejdspladser af. Og historien viser, at Terma er den største interessant i projektet.

Og det er afsløret, at kun tre danske firmaer, inklusive Terma, snupede 97 pct. af alle hidtidige ordrer i relation til Joint Strike Fighter. Så Termas direktør Jens Maaløe bifaldt ikke overraskende i 2007, at minister Søren Gades underskrift kunne betyde en udvidelse af Termas stab fra 200 til 400-600.

Maaløes rolle hemmelig

Termadirektør Jens Maaløes rolle og position i kulissen bag flykøbet er hemmelig.

Enhedslisten – som er eneste modstander af flykøbet – har stillet kritiske spørgsmål til beslutningsprocessen omkring flykøbet, men svarene har været hemmelighedsfulde. Da forsvarsminister Søren Gade i 2009 blev spurgt, hvilke flyrelaterede arrangementer, ministeren havde deltaget i – herunder særligt efter invitation af Terma – lød svaret kryptisk, at ministeren havde deltaget i ni Terma-arrangementer og to særlige møder med

direktør Jens Maaløe. Men hvad der nærmere blev talt om, er hemmeligt (Folketingsspørgsmål 87/2009).

Og på samme måde er det også hemmeligt, hvad der er sket ved møder i kontakter mellem Forsvarsministeriet, Forsvaret, udenlandske samarbejdspartnere, kampfly-kandidaterne og deres danske samarbejdspartnere. Kontakterne "gennemføres med en høj grad af fortrolighed med henblik på at fremme en så åben og grundig dialog," skrev forsvarsminister Nicolai Wammen.

Kampfly, lobbyisme og forskningspolitik?

De hemmeligholdte forhandlinger om kampflyene rejser spørgsmålet om Maaløes habilitet, når han som lobbyist er skjult aktør i en industri- og teknologipolitisk prioritering:

Hvordan kan Maaløe på den ene side være formand for Danmarks største forskningsfond og på den anden side være involveret i en skjult industri- og teknologipolitisk prioritering, som kan have forskningspolitiske konsekvenser? – lyder spørgsmålet til professor Hanne Foss Hansen:

"Jeg kan godt forstå, at journalistens advarselslamper lyser. Men formelt juridisk og ud fra kendte fakta, så er han ikke inhabil som formand for Innovationsfonden, hvis vi går ud fra, at han går uden for døren i sager, som kan relateres til Terma, hans industribranche og ham selv. Og hvad angår kampfly-købet, så er koblingen til Innovationsfonden ikke dokumenteret – så hans involvering i de fortrolige beslutningsprocesser behøver jo ikke involvere (teknologipolitiske) prioriteringer, som gør ham inhabil i forskningspolitiske sager", svarer forskningseksperterten.

"Men på den anden side er det da et problem, at kampfly-processerne er hemmelige. Vi kender ikke Maaløes rolle heri. Det kunne være rart at få belyst. Men den oplysning støder jo på det vigtige og kontroversielle demokratiske spørgsmål om lobbyister og lukkede beslutningsprocesser, som er løbende til debat".

Terma i Rigspoliti-skandale

Terma indgik i 2008 en 300-millioner-kontrakt med Rigspolitiet om at modernisere politiets kommunikationssystemer. Herefter fulgte to års forsinkelse, milliontab på 30 mio. til regionerne på lappeløsninger og blokering af politiets sikkerhedsberedskab. Terma kunne ikke levere en funktionsdygtig software og kunne dermed ikke overholde kontrakten. I 2010 opgav Rigspolitiet så Termas medvirken, og efter intense forhandlinger blev der indgået en forligsaftale. Den oprindelige kontrakt blev skrottet, men samtidig blev der indgået en ny – og væsentligt mindre – kontrakt på 85 mio. kr. om en selektiv levering.

Den nye kontrakt viste sig at være ulovlig, for dens indhold skulle have været sendt i udbud, så konkurrenter kunne byde ind. Det fastslog Klagenævnet for Udbud, som dog ikke pålagde parterne sanktioner.

Terma har tilsyneladende sine statslige forbindelser i orden, for statsens advokat (Kammeradvokaten) var involveret i sagen, og udfaldet blev, at Klageretten ikke krævede, at udbudet skulle gå om, den konkurrerende klager fik ingen kompensation, og den ulovlige kontrakt blev fastholdt.

Den afgørelse blev i januar 2014 blåstemplet i Landsretten i en dom, som er anket til Højesteret.

JØ

Nytteværdi-fæ

Horizon 2020: Professor Poul Erik Jensen fik afslag på en ansøgning, hvor han var koordinator. Hvad lærte han af det?

Et internationalt forskningsprojekt, der sigter mod at få alger til at omdanne CO₂ til såkaldte højværdi-stoffer, der kan bruges i sæbe- og hudpleje-industrien. En global koncern – Unilever – som partner i projektet sammen med et stort britisk selskab og mindre startup-virksomheder i Portugal, og så en anerkendt dansk professor som projektkoordinator. *Whats not to like?*

Ud fra de opstillede rammer så sådan et projekt ud til at passe som fod i hose i EU's forskningsrammeprogram Horizon 2020's søjle for samfundsmæssige udfordringer. Bevillingen burde være så godt som sikker.

Stor var derfor skuffelsen for professor

Poul Erik Jensen fra **Institut for Plante- og Miljøvidenskab på KU**, da EU-kommissionen vendte tommelfingeren nedad for projektet.

”Jeg har været medansøger på tre andre projekter, som har fået afslag i Horizon 2020. Men på dette projekt var jeg koordinator, så det har jeg brugt virkelig meget tid på. Fiasko er jo ikke rart, især ikke, når man skal fortælle det til kollegerne.”

Dårlig impact-beskrivelse

Til gengæld var det meget tydeligt, hvad projektansøgningen faldt på. Bedømmelsesudvalget gav topkarakterer til alle de beskrevne aspekter af projektet

– undtagen beskrivelsen af, hvilken forskel forskningsprojektet kommer til at gøre – den såkaldte *impact*.

”Vi har ikke været dygtige nok til at beskrive, hvordan det her projekt vil komme til at påvirke samfundet. Vi har for eksempel ikke kunnet beskrive, hvad der kommer ud af det i form af tilvækst i bio-økonomien og arbejdspladser,” siger Poul Erik Jensen.

Problemet med at beskrive projektets impact er ikke nyt for ham. Det er gået igen i alle de fire Horizon 2020-ansøgninger, han har været med i, og som alle har fået afslag.

”Vi scorer altid højt på vores forskning og development, stort set også på, hvordan vi vil styre det. Men lige så snart, vi skal beskrive impact, kommer vi til kort, fordi vi ikke har været i stand til at ramme de rigtige tendenser i tiden,” fortæller Poul Erik Jensen.

Oppe imod bedre ansøgere

Selv om han selv var meget opsat og optimistisk på projektets vegne, er han alligevel afklaret med, at det ikke blev til støttemidler.

”Man skal være opmærksom på, at vi er oppe imod stor konkurrence. Alle universiteter er opmærksomme på Horizon 2020 som funding-kilde. Så konkurrencen er øget, og vi taler måske succesrate på mellem 5 og 15 procent. Det er kompetitivt det her. Så selv om jeg synes, vores impact-sektor er beskrevet glimrende og vi har lagt blod, sved og tårer i det, så må vi bare erkende, at vi er oppe imod nogle, der bare er bedre.”

Er de bedste ansøgninger udtryk for den bedste forskning?

”Godt spørgsmål. Jeg tror nok ...”, siger han og tøver, før han fortsætter: ”Jeg har siddet i sådan et bedømmelsespanel under FP7 (det tidligere EU-rammeprogram), og der kiggede man meget på, hvem der sidder i sådan et konsortium og vurderer, om det er plausibelt, kan det lade sig gøre, det her? Og jo, man kan godt forestille sig, at EU

Hvad er impact?

Det er ikke kun Poul Erik Jensen, der forliste en ellers lovende Horizon-ansøgning på afsnittet, der skulle beskrive forskningsprojektets *impact* – altså samfundsmæssige betydning og værdi.

Ifølge **Torben Høock Hansen**, chefkonsulent i KU's EU-kontor, er impact-aspektet lidt af en akilleshæl for danske forskere.

”Det helt generelle problem er, at hvis du er universitetsforsker, så tænker du ikke i den der cost-benefit-forståelse af impact, som kommissionen har lagt ned i programsøjlerne samfundsudfordringer og industriel ledelse. Forskerne fokuserer på deres egne evner og den opgave, de skal løse. Kommissionen vil stadig gerne have den gode forskning, men de vil også have, at ansøgningen trækker linjen fra forskningsresultatet til der, man kan se, at det virker i samfundet,” forklarer han.

Høock Hansen beskriver det som om, tankegangen for mange forskere skal vendes på hovedet. I stedet for at komme

til et videnskabeligt resultat, som man bagefter kan overveje de praktiske muligheder i, har EU-kommissionen oplistet en række konkrete problemer, man gerne vil have løst gennem forskningen.

Det kan lyde som strategisk forskning ud i det ekstreme, men så enkelt kan det ikke siges, mener Torben Høock Hansen.

”Forskerne har altid efterlyst bredere topics og åbne emner, og det har kommissionen lyttet meget efter. Så på den ene side er det meget strategisk forskning, omvendt er det meget bredt.”

Hvad skal forskerne gøre, for at få bedre score i impact-beskrivelsen?

”Start i god tid, og start meget seriøst med at finde ud af, hvem der skal med i forsøget. Gå ud over de vante netværk og involver de bedste på tværs af grænser og på tværs af fag. Og så skal man tage ansøgningsprocessen alvorligt. Kommissionen mener det, de skriver,” lyder rådene fra Torben Høock Hansen.

alden

går på kompromis og måske ikke støtter den tungeste forskning, men det projekt, hvor det er mest realistisk, at ideen kan udvikles. I vores projekt var der langt fra min laboratoriebænk og til Unilevers produktion.”

KU-rådgiveren sur over afslaget

I modsætning til Poul Erik Jensen, der udtrykker sig ganske pragmatisk omkring det, at hans projekt blev vejet og fundet for let, så er chefkonsulent Torben Høøck Hansen ved KU's EU-kontor noget mere skarp i sin vurdering af afslaget.

Som rådgiver for projektansøgningen var han tæt på processen, og han er ikke tilfreds: ”Vi blev faktisk skidesure. Især da vi fik at vide, at en af grundene var, at det bare var 'endnu et algeprojekt', og at der ikke var nok CO₂-indkapsling. Det har så været en underliggende dagsorden, men det stod ingen steder, at man ville gå efter projekterne med de bedste CO₂-regnskaber,” fortæller han.

Lærte KU's rådgivningskontor noget af forløbet?

”Lidt. Næste gang, der er et eller andet, der ser lidt uldent ud, hvor man kan mistænke, at de mener noget, så vil jeg benytte det gamle trick med at rejse ned og hoppe på tærerne af kommissionens desk officers, for at få dem til at udlægge teksten.”

Erfaring: Mere selektiv og fokuseret

Poul Erik Jensen føler sig også klogere. En af hans primære erkendelser er, at man skal være ude i god tid blandt andet med kontakten til mulige partnere i projektet. Havde han haft 3 måneder mere, kunne det have gjort en forskel, tror han. En anden erfaring er at være mere målrettet.

”Vi skal være bedre til at vælge og selektere de calls, vi vil søge. Eksempelvis udpege: det her kommer i 2016, det skal vi gå efter, og så lade andre ansøgninger ligge. Især de større EU-ansøgninger skal vi vælge med omhu og så tage imod råd og rådgivning og gå til møder med EU-officererne for at høre, hvad de er til os”.

Delprogram		Danske universiteter i H2020				
		Projekter med DK-partnere		DK-partnere (inkl. koordinatorer)	DK-koordinatorer	EU-tilskud til DK Mio. €
		Antal	Successtrate			
Videnskabelig topkvalitet	Det Europæiske Forskningsråd (ERC)	19	13,67%	19	19	31,7
	Fremtidige og fremspirende teknologier	4	22,22%	4	0	0,8
	Forskermobilitet og uddannelse (Marie Skłodowska-Curie Actions)	93	19,02%	97	74	25,4
	Forskningsinfrastrukturer	4	14,81%	4	0	0,5
	Total: Videnskabelig topkvalitet	120	17,83%	124	93	58,4
Industrielt lederskab	Informations- og kommunikationsteknologi	9	11,69%	9	3	6,2
	Nanotechnologies, Advanced Materials and Production	0	0,00%	0	0	0,0
	Avancerede materialer	0	0,00%	0	0	0,0
	Bioteknologi	2	50,00%	2	0	1,3
	Avancerede produktionsformer	0	0,00%	0	0	0,0
	Rumfart	3	15,00%	4	0	0,5
	Adgang til risikovillig kapital	0	0,00%	0	0	0,0
	Innovation i SMV'er	0	0,00%	0	0	0,0
	Total: Industrielt lederskab	14	11,57%	15	3	8,0
	Samfundsudfordringer	Sundhed	15	15,00%	15	1
Biøkonomi		20	28,57%	23	2	9,0
Energi		9	14,75%	10	2	4,1
Transport		4	28,57%	5	0	2,6
Klima		5	21,74%	5	0	1,6
Rummelige samfund		4	9,30%	4	1	1,5
Sikre samfund		0	0,00%	0	0	0,0
Total: Samfundsudfordringer		57	17,07%	62	6	25,4
Total	194	17,14%	204	102	92,0	

Oversigt over danske universiteters bevillinger og succesrater i Horizon 2020 fordelt på de enkelte programmer. Tallene er opgjort 1. marts 2015. Kilde: EU-kommissionen.

Er du gået efter for meget?

”Ja, især i slutningen af FP7 gik vi efter nogle calls, hvor vi mente, vi havde en chance, men kom for sent i gang med ansøgningen. Der gik vi efter for mange ting.”

Prestige i EU-midler

Sammenligner man ansøgninger til Horizon 2020 med de danske forskningsråd, ligger forskellen i Poul Erik Jensens øjne ikke så meget i succesraten eller de kriterier, der stilles op. Men selve ansøgningsprocessen i Horizon er en væsentligt mere arbejdskrævende øvelse.

”EU kan ikke lave et dokument på mindre end 50 sider. Så det er en større mundfuld at gå i gang med. Men med den hjælp, vi får, er det blevet nemmere at gå i gang med en EU-ansøgning. Og prestigen er så måske også større, hvis det lykkes. Det ser godt ud, når man er koordinator på sådan et projekt, det skal man ikke underkende. Vi forskere er jo nogle krukker, vi kan godt lide anerkendelsen.”

Gør nyt forsøg

Poul Erik Jensen og hans partnere har da heller ikke tabt modet. Han forventer at give projektet en ny chance med en ansøgning i 2016.

”Det er samme idegrundlag og samme konsortium, som vi havde i den mislykkede ansøgning. Vi skal måske bare lige tjekke op på de mindre virksomheder, om de stadig er aktuelle at have med,” fortæller han.

”Og hvordan vil hans forskergruppe så blive bedre til impact-beskrivelsen?”

”Vi skal på et road-trip til de store virksomheder, hvor vi vil præsentere det videnskabelige grundlag, og så vil vi gerne have fat i andre afdelinger – strategikontoret, der sidder og regner på processerne og tænker 5-10 år frem i tiden. Hvor bevæger markedet sig hen? Vil forbrugere betale for grønne organismer?”

lah

I hardcore naturvidenskaber som fysik opfattes humaniora ikke som en rigtig videnskab. Den ses som et forskningsfelt uden kvantitativ empiri og beviser, baseret på noget kvalitativt som sprog, semantik og kultur. Og mange opfatter fortsat humaniora, som noget, der skal skabe "forståelse" og indlevelse i historie og kultur i modsætning til naturvidenskaben, der skaber "forklaringer" og sammenhænge.

Den videnskabsopfattelse smitter af på politikere og beslutningstagere, som opfatter humaniora som mindre nyttig og anvendelsesorienteret. Derfor er humaniora løbende udsat for mistænkeliggørelser og stilles jævnligt over for krav om at legitimere sig over for offentligheden og bevillingsgivere. Det pres kommer ikke mindst fra arbejdsgiverne i Dansk Industri, der som hårdnakket lobbyist argumenterer for at veksle studiepladser på humaniora med ingeniørfag.

Humaniora-kredse har haft forskellige måder at forsvare sig på: Den traditionelle humaniora forsvarer humaniora ud fra at humaniora har berettigelse *i sig selv* ud fra sine dannelses- og kulturaspekter og appellerer til forståelse for, at feltet er nødvendigt for at vi skal kunne forstå os selv, kulturen og historien.

Andre prøver at legitimere humaniora ud fra, at det kan være et nyt ekspansivt forretningsfelt, som når arbejdsgiverne for servicefagene (Danske Erhverv) henviser til, at der er brug for masser af formidlende humanister til at kommunikere og sælge i erhvervslivet.

Første kortlægning af dansk humaniora

Nu spiller andre så ind med en tilgang, som af anmeldere er blevet kaldt enestående og banebrydende, fordi tilgangen tilbyder forskningsfeltets aktører nogle bud på humaniora netop nu og i fremtiden. Forskningsprojektet "**Humanomics: Mapping the Humanities**" har lavet en kortlægning af humaniora-forskning i dansk regi, og belyser erkendelsesinteresser på feltet for at udvikle aktuel videnskabsteoretisk dagsorden for humaniora.

"Alle har stærke holdninger til humaniora, uden at de ved, hvad der faktisk foregår, og hvad der tales om! Derfor florerer underforståede anekdoter og fordomme i debatten om humaniora, fx at den er unyttig eller foregår i et elfenbens-tårn med mænd i tweedjakker", forklarer en af projektets ledere, **lektor David Budtz Pedersen**.

Projektet har derfor operationelt lavet en kortlægning af dansk humaniora. Som materiale har man gennemført en

spørgeskemaundersøgelse blandt humanistiske forskere om, hvad de laver, og hvordan de opfatter deres forskningsfelt.

Bredspektrede forskningsstile

1100 forskere (ud af 3300 potentielle) har hver besvaret 30 spørgsmål om deres forskningspraksis, herunder valg af teori og metode, samarbejdsrelationer, forskningsansøgninger samt brug af empirisk materiale. På den måde har man spurgt ind til forskningsprocesserne (metode, epistemologi og praktisk orientering), og kan dermed rubricere *humanistiske forskningsstile*.

"Vores projekt går derfor ud på at skabe et bedre vidensgrundlag, der beskriver, hvad humaniora faktisk er, og hvordan humanister arbejder. Mens ingeniør- og naturvidenskab længe har udført kortlægning af deres aktiviteter, så har humaniora det ikke. Derfor har vi lavet den første kortlægning af dansk humaniora. Projektet har ikke haft til formål at advokere for humaniora, men kortlægningen afslører, at dansk humaniora faktisk er meget bredspektret, og denne kortlægning og indsigt kvalificerer vores viden om humaniora og skaber en ny platform for den danske debat".

Kortlægningens sammenfatning afslører, at forskellige humanistiske discipliner arbejder med vægt på forskellige tilgange og forskningsstile: kvalitativt eller kvantitativt, tekstbaseret eller empirisk. Ikke overraskende ligger litteraturvidenskab og idehistorie i top på det tekstbaserede og kvalitative. Modsat ligger psykologi i top på det kvantitative og empiriske. Og antropologi ligger så ude i en anden akse for her er man mere kvalitativ og empirisk.

Tese: Humaniora ikke forskellig fra andre videnskaber

1. Projektet har en historisk hovedtese om humanioras aktuelle status: Humaniora har udviklet sig, så **det er ikke længere er holdbart at anskue humaniora som et særligt forskningsfelt med særlige metoder, teorier og relevans**. Det er således misvisende at tro, at humaniora skaber forståelse, hvorimod naturvidenskab skaber forklaringer; at humaniora studerer enkelttilfælde, hvorimod naturvidenskab studerer lovmæssigheder og almentilfælde; at humaniora har en særligt dannende, opdragende og kritisk funktion, hvorimod naturvidenskab mere værdifrit beskriver verden.

2. Projektet er baseret på en anden mere ahistorisk og kontroversiel tese: **Der er kun én videnskabelighed**:

Humaniora er ikke en

- den ligner de andre videnskaber men mistænkeliggøres på et

"Naturvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora er alle videnskaber og hviler på de samme principper. Deres indbyrdes forskelle er derimod bestemt af egenskaber ved deres genstandsområde og dettes historicitet. De forskellige hovedområders videnskabelighed er som sådan ikke forskellig. Der er kun en videnskabelighed". Videnskaberne hviler på "samme sæt af betingelser for at beskrive verden, samme regler for gyldige udsagn, samme normer for god videnskabelig praksis osv."

Det er allermost et opgør med den logiske positivismes opfattelse af humaniora som en mindre rigtig videnskab end naturvidenskab, fordi den er kvalitativ og ikke kvantitativt baseret, den hviler på diskurser og ikke på eksakte mål osv.

Men det er også et opgør med en anden opfattelse; at naturvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora repræsenterer

“

Fremstillingen om, at humaniora har ladet sig 'kolonialisere' af samfundsvidenskab – som lå bag Politikens artikel – mener vi ikke, der er belæg for

David Budtz

terer hver sin videnskabelighed med sine egne "måder".

Humaniora som en særlig videnskab?

Projektets tese om, at der kun er én videnskabelighed – videnskaberne er i bund og grund ens – modsiger en af de førende teoretikere i 1960-70'erne: *Habermas betonedede humanioras særlige forskningsvægt på subjektet og det subjektive og betonedede, at de tre grundvidenskaber har hver deres erkendelsesinteresser med tilhørende genstandsområder og sandhedskriterier?*

"Man må forstå Habermas' fremstilling som et produkt af 1968'ernes opgør. Han prøvede i sin samtid at skabe et selvstændigt og legitimt rum for humaniora på afstand fra samfundsvidenskab og naturvidenskab. Resultatet blev i vores øjne det

modsatte. Humaniora fik en særlig rolle som analyse og kritik af magt og ideologi, men blev samtidig en slags undtagelses-tilstand, hvor der måtte gælde helt andre regler end på de andre videnskabelige områder. Det gjorde humaniora sårbar og reducerede humaniora til en slags luksus, samfundet kun kan tillade sig, når naturvidenskab og teknologi har skabt vækst og innovation. Ikke bare kunne offentligheden få den opfattelse, at humaniora var bedrevende og elitær, men også at humaniora ikke var produktiv eller innovativ – trods Habermas' velmenende forestillinger.

“Som udgangspunkt har vi valgt en inkluderende opfattelse af, hvad humaniora er. Vi har altså ikke på forhånd en tilgang der siger, at humaniora er ’kvalitativ’ og de øvrige videnskaber er ’kvantitative’”, siger David Budtz.

Det er kun forskere, som selv mener, de udfører humanistisk forskning, der indgår i kortlægningen. Det var en betingelse for at få adgang til at besvare spørgeskemaet.

Humaniora koloniseret af samfundsvidenskab

Projektet har fået en del omtale, fordi jeres resultater viser, at der er en stor søgning over mod samfundsvidenskabelige teoretikere i den humanistiske forskning (fx Politiken 12. august). Spørgeskemaundersøgelsen blandt de 1100 humanistiske forskere fortæller således paradoksalt, at 12 ud af de 15 mest benyttede teoretikere i moderne humaniora kommer fra samfundsvidenskab (de 4 øverste er Foucault, Bourdieu, Latour og Luhmann).

Er humaniora eroderet?

”Fremstillingen af, at samfundsvidenskab sidder på humaniora, tager afsæt i en klassisk bestemmelse af humaniora, som udspringer af oplysningstiden og renæssancemennesket. Det holder ikke længere. Moderne humaniora er samfundsorienteret; den forholder sig ikke bare til individet men til individet i samfundet. Det er en bevægelse, som er foregået over en del årtier.

Humaniora er blevet samfundsrelateret, og bevæger sig derfor også i grænselandet til samfundsvidenskab. Men fremstillingen om, at humaniora har ladet sig ’koloniseret’ af samfundsvidenskab

– som lå bag Politikens artikel – mener vi ikke, der er belæg for.

Det er i øvrigt også sådan, at nogle af de nævnte forskere er startet på humaniora.”

Humaniora som noget i sig selv?

Sælger projektet ikke ud af den slags humaniora, som klassisk forsvarer feltet som noget i sig selv?

”Vi har stor sympati for argumentationen om, at ’humaniora er noget i sig selv’. Det er vigtigt at holde fast i en kerne i de humanistiske spørgsmål fx inden for sprog, bevidsthed, civilisation og historie, og som kræver grundforskning, der ikke er direkte ’nyttig’ eller anvendelsesorienteret.

Men vi vil gerne flytte dette klassiske forsvarsskjold, når vi konstaterer, at humaniora har bevæget sig væk fra en traditionel tilgang med fokus på det isolerede individ til at være integreret med samfundet og de samfundsvidenskabelige discipliner.

Dannelse, oplysning og kritik er stadig væsentlige formål for humaniora. Men kritikken skal ikke være distanceret og elitær, men komme tættere på samtiden. Humaniora skal ikke have en bibliotekarfunktion som en videnskab, der kun opsamler forgangen kultur og civilisation. Humaniora er i dag ikke længere elfenbenstårn og professorvælde. Ligesom de andre hovedområder bevæger humaniora sig ud i samfundet. Det er ikke ufarligt. Når man arbejder med nogle af de centrale samfundsspørgsmål – immigration, køn, ekstremisme eller religiøse systemer – lægger man sig samtidig ud med andre grupper, eksperter og politikere, der mener skabet skal stå et andet sted.

Når vi ser humaniora bliver antastet, udfordret og kritiseret er det også et sundhedstegn. Det betyder at det moderne humaniora arbejder med relevante problemstillinger og blander sig i debatten. Derfor bogtitlen ’Kampen om disciplinerne.’”

En humaniora uden samfundskritik

Nogle vil hævde, at projektet med sin tese om, at der kun er en videnskabelighed i videnskaberne, uundgåeligt sælger ud af humanioras særligt kvalitative og kritiske potentiale – den overlader humaniora til en ’nytte- og anvendelsesorienteret’ forskningspolitik. Humanisten bliver ’embedded’ og ukritisk, fordi man mister distance til de fænomener, som skal analyseres

”Det er jo ganske interessant, at mere end halvdelen af respondenterne i vores undersøgelse erklærer, at de opfatter sig

som ’kritiske’. Samfundskritik er stadig et vigtigt formål for humaniora. Men kritikken er ikke længere ekstern eller på afstand. Den er blevet en intern del af analysen og arbejdet med de samfundsmæssige problemer. Det skaber en dobbelt legitimationspres, hvor humaniora både skal bidrage til løbende samfundsrefleksion og samtidig være en medspiller i markedsökonomien.

Under de betingelser er det vores opfattelse, at der trods stigende anvendelsesorientering stadig foregår kritisk videnskab, for når man arbejder ’indlejret’ i samfundets problemstillinger finder også nye forskningsemner, så der forskes i uretfærdighed, ulighed, symbolsk magt, undertrykkelse osv.

Vi har i den forstand ikke grund til at tro, at den type humaniora ikke fortsat vil være med til at ændre og forbedre samfundet med analyser, viden og kritik.

Men vi er da ikke blinde for, at humanister kan miste deres distancerede analyseblik og uafhængighed af kortsigtede interesser. Hvorvidt der på den måde bliver mere eller mindre bid i samfundskritikken, er ubesvaret.”

Legitimationsprojekt?

Er projektet et symptom på, at humaniora er i krise og søger ny eksistensberettigelse og praktisk anvendelsesorientering – at man søger en platform til at legitimere sig over for andre videnskaber og ikke mindst over for magthaverne og dem med bevillingerne?

”Projektet er først og fremmest et forsøg på at beskrive, hvad humaniora er i dag og skabe forståelse for, at humaniora skal tages alvorligt. Hensigten har ikke været at argumentere for humanioras eksistensberettigelse og legitimation. At kortlægningen og analysen så faktisk dokumenterer humanioras aktuelle spændvidde og samfundsrelevans peger så på en eksistensberettigelse, som vi håber bliver den nye fortælling om humaniora, som offentligheden, erhvervslivet og beslutningstagernes tager som udgangspunkt i fremtiden, når humaniora er spil.

Og det er vel rigtigt, at det bliver en slags legitimation, men det er ikke af den slags, at vi skal være strategiske bankmænd, der kun skal søge hen imod det anvendelsesorienterede og nyttige for at score flere bevillinger. Hvilke faktiske forskningspolitiske konsekvenser det så har, er det ikke op til os afgøre.”

Kampen om humaniora er ikke kun en kamp om discipliner, metoder og genstandsfelter men tillige en kontrovers om, hvordan mennesket skal forstås. Det er afgørende for den videnskabelige orientering, hvilket begreb (eller klynge af begreber) om mennesket en given forskning tager som sit grundlag.

Hvad der mere præcist kendetegner den menneskelige faktor bringer forskere ind i et omdiskuteret og kontroversielt begrebsligt område, hvor valget af, hvilken menneskeopfattelse der anses for at være den mest adækvate, har vidtrækkende forskningsmæssige og politiske konsekvenser. Der findes i samfundet ikke et homogent billede af, hvad mennesket er eller bør være. Derimod findes der en række forskellige menneskesyn, som vi i det følgende skal kortlægge. Vi skal hævde, at der findes mindst fire forskellige opfattelser af subjektet, og at disse opfattelser kan diagnosticeres inden for forskellige positioner i den samfundsvidenskabelige, naturvidenskabelige og humanistiske forskning. Vi skal som nævnt kalde disse subjektbegreber for *homo socius*, *homo economicus*, *homo sapiens* og *homo juridicus*, der henholdsvis karakteriserer mennesket ud fra:

1. dets evne til at indgå i kulturelle, samfundsmæssige og sociale forbindelser,
2. dets nyttemaksimerende, kalkulerende og egoistiske adfærd,
3. dets biologiske, neurologiske og evolutionære udvikling, og
4. dets evne til at tilskrive og bære universelle rettigheder

Spørgsmålet om menneskeopfattelser er ikke nogen rent teoretisk strid om begreber. Hvordan mennesket defineres, og hvordan de politiske, sociale og økonomiske institutioner indrettes, har vidtrækkende konsekvenser for samfundets evne til at handle på en effektiv, legitim og bæredygtig måde. Kort sagt har vurderingen af de forskellige menneskeopfattelser konsekvenser for vurderingen af de store samfundsmæssige udfordringer og vores muligheder for at løse dem.

En konsekvens, der følger af denne analyse, er vigtigheden af at sætte fokus på mennesket – hvad enten det er i relation til samfundet, økonomien eller naturen – som bør lede til en anerkendelse af humanioras videnskabelige bidrag og rolle. Hvis den menneskelige faktor spiller en så central rolle i samfundsudviklingen, som vi skal hævde i dette kapitel, kræver det en langt bedre integration af den humanistiske forskning i interdisciplinære forskningsprojekter. I stedet for at være et

appendiks til natur- og samfundsvidenskaberne har humaniora et exceptionelt bidrag at yde i den tværfaglige forskning, netop fordi den humanistiske forskning gør det klart, at *ingen* videnskabelig analyse kan operere uden en menneskeopfattelse og den historicitet, der er forbundet og integreret i denne.

Homo *juridicus* ligger til grund for selve det liberale demokrati som den styreform, der på baggrund af retsstat og menneskerettigheder beskytter det enkelte menneske og med frie valg giver borgerne mulighed for selv at vælge deres ledere.

I de senere år har dette subjektbegreb været særligt klart analyseret hos Fukuyama. I hans ambitiøse universalhistoriske hovedværk *The Origins of Political Order* (2011) og *Political Order and Political Decay* (2014) forener Fukuyama den langstrakte historiske udvikling og implementering af universelle ideer om mennesket med konkrete historiske studier i antropologi, kulturhistorie og sociologi og viser hvordan, menneskelige fællesskaber bliver til politisk vellykkede samfund. Fukuyama viser, hvordan forestillingen om lighed og frihed fører til opbygningen af de politiske systemer – først og fremmest i Europa og Nordamerika men også i andre lande, hvor dele af de universelle ideer om mennesket implementeres.

“Der findes mindst fire forskellige opfattelser af subjektet, og at disse opfattelser kan diagnosticeres inden for forskellige positioner i den samfundsvidenskabelige, naturvidenskabelige og humanistiske forskning

Hvor den juridiske menneskeopfattelse kigger på mennesket som en transhistorisk og universel rettighedsbærer, er det kulturelle subjekt nedsunket i faktiske kontekstuelle, lingvistiske, æstetiske, nationale og religiøse praksisser. Den kulturelle menneskeopfattelse fremhæver det kulturskabte menneske, **homo socius**.

Mennesket ses ifølge denne opfattelse som formet af den kultur, det er indspecialiseret i. En kultur, som i sig selv er produktet af en langstrakt historisk udviklingsproces. Typisk tillægges sproget en afgørende betydning som socialiseringsmekanisme, hvilket hænger sammen med, at den kulturelle menneskeopfattelse ofte har en idealistisk forståelse af kulturpåvirkningen. Andre versioner hælder dog imod en mere materialistisk forståelse,

Kampen om

Bag al forskning med relation til mennesket eller mindre klart definerede forestillinger og forskere gøre sig klart. Humaniora

som fokuserer på mennesket materielle kultur.

I denne sammenhæng er det vigtigt at skelne mellem en klassisk variant af tesen om det kulturskabte menneske, der anerkender, at mennesket har en præsocial natur, der sætter grænser for socialiseringens muligheder, og en moderne socialkonstruktivistisk variant. Ifølge den konstruktivistiske variant er mennesket fra naturens hånd næsten fuldkommen plastisk. Biologi og andre faktorer sætter kun minimale grænser for, hvordan vi kan indrette vores samfund. Socialkonstruktivister udstrækker denne opfattelse til også at gælde den historisk-kulturelle arv. Det understreges, at mennesket er samfundsskabt, men at denne påvirkning ikke består i, at mennesket tidligt i livet præges af en kulturarv, som det herefter ikke kan tilsidesætte. Derimod formes og omskabes mennesket ved en løbende interaktion med andre mennesker.

Overfor forståelsen af mennesket som forbundet gennem sociale og kulturelle relationer, står forestillingen om ”det rationelle menneske”, **homo economicus**. Denne menneskeopfattelse er i sin eksakte tekniske form udviklet inden for økonomisk teori, mere præcis mikroøkonomien, men den har dybe filosofiske rødder.

Hvor *homo juridicus* betragter mennesket som bærer af rettigheder, der må anerkendes i enhver samfundsordning, fokuserer *homo economicus* på brugen af fornuften til at handle på et marked. Dermed hænger denne menneskeopfattelse sammen med de idealer, der definerer klassisk økonomisk liberalisme.

Den økonomiske menneskeopfattelse anerkender, ligesom den kulturelle model, at mennesket har en natur forud for sin sociale dannelsesproces. Og denne natur er netop fornuften. Men den opstiller en idealiseret model af denne fornuft, der ser bort fra en række egenskaber, f.eks. at mennesket har en ”anden natur”, som installeres i mennesket ved

mennesket

et og til menneskelig aktivitet ligger mere om mennesket. Det bør alle videnskaber for har en særlig rolle i afklaringen

Af David Budtz Pedersen og Finn Collin

dets socialisering. I sin reneste version anerkender forestillingen om homo economicus ikke, at mennesket er begrænset af sådanne "bløde" parametre, som ligger i den sociale og kulturelle arv. Disse begrænsninger kan mennesket til enhver tid gøre sig fri af, hvis det ønsker. Mennesket er et rationelt-kalkulerende væsen, der ikke er styret af tidligere hændelser, men er motiveret af fremtidige mål og udsigten til nyttemaksimering. I denne idealisering ligger eksempelvis, at den rationelle agent har fuldt overblik over markedet og fuldt overblik over sine egne præferencer. For denne betragtning er klassisk humaniora bagudskuende, imens det rationelle menneske er fremadrettet. Individets målsætninger og præferencer bestemmer dets adfærd, idet denne model forudsætter en rationel beregning af, hvad der giver menneskets størst mulig behovstilfredsstillelse.

I dag kender vi blandt andet denne menneskeopfattelse fra *rational choice*-teorien, der er en økonomisk og politologisk teori, som antager, at mennesket er egennyttemaksimerende.

Det ovenstående er en diagnose af tre af de menneskeopfattelser, der har været dominerende i forskellige dele af humaniora og samfundsvidenskaberne de sidste 200 år. Der er imidlertid en fjerde og endnu mere radikal menneskeopfattelse, som vi kan kalde det biologiske menneskesyn, *homo sapiens*. Denne menneskeopfattelse styrkes i disse år kraftigt af den igangværende forskning inden for evolutionsbiologi og neurovidenskab. De mest reductive varianter af det biologiske menneskesyn står i kontrast til det humanistiske: de fastholder, at mennesket har en klart defineret biologisk natur, der sætter faste grænser for den kulturpåvirkning, som i den humanistiske model skaber det enkelte menneskes tænkning og adfærd.

Det biologiske menneskesyn er derfor inhærent konservativt. Det har historisk typisk manifesteret sig i argumenter om,

at forskellige politisk efterstræbte ændringer i menneskers levevilkår – for eksempel ligestilling mellem kønnene – ikke er mulige, da sådanne ændringer strider imod den menneskelige natur. Dette gentages i moderne varianter af dette syn, som eksempelvis den kontroversielle sociobiologi fra 1970'erne.

Imidlertid er denne konservative ideologiske kobling til det biologiske menneske blevet brudt med den igangværende molekylærbiologiske revolution. Med molekylærbiologien står vi nu på grænsen til at ændre menneskets biologiske arvmasse igennem manipulationen af det menneskelige genom. I kraft af denne nyudvikling kan det biologiske menneskesyn i fremtiden indgå alliance med, eller blive integreret i, det rationelt-økonomiske menneskesyn med potentielle vidtrækkende konsekvenser for det juridisk-universelle menneskesyn (Budtz Pedersen 2013)

Dette skal nu forstås rigtigt. *Homo sapiens*-modellen har et afgørende problem med *homo economicus*-modellen, som man har forsøgt at overvinde gennem grundlæggelsen af et nyt tværvidenskabeligt forskningsfelt kaldet evolutionær spilteori. *Homo economicus* har ifølge biologer den svaghed, at teorien ikke kan forklare den gradvise forøgelse af det økonomiske systems kompleksitet – og dets lejlighedsvis hurtige strukturforandringer. Derfor er der behov for en fornyet konkretisering af *homo economicus*. Denne konkretisering har især fundet sted siden 1970'erne og bygger på økonomisk spilteori og eksperimentel økonomi. Spilteorien er baseret på den præmis, at økonomiske ligevægtstilstande kan frembringes af individer med perfekt rationalitet og information.

Det er nødvendigt for alle videnskaber – fra humaniora over samfundsvidenskab til naturvidenskab – at gøre de underliggende subjektbegreber klar. Hvordan vi bestemmer mennesket er ikke nogen rent teoretisk diskussion men har konsekvenser for, hvordan vi forstår mennesket i kulturen, samfundet, økonomien og naturen.

I den forstand har humanistisk forskning aldrig været mere nødvendig end netop i dag. Alligevel er den humanistiske forskning presset. Grundene hertil er mange, men som vi har vist, er der mindre og mindre plads til det humanistiske menneskesyn i et samfund, der er præget af rivaliserende menneskeopfattelser. På hver deres måde har både den økonomiske og biologiske model etableret

sig solidt i det offentlige rum og på den politiske dagsorden.

Der er imidlertid noget paradoksalt ved denne situation. Når vi taler om de store kriser i vores samtid: terrorkrisen, klimakrisen, Muhammedkrisen, finanskrisen, åndskrisen, eurokrisen osv., er det fælles for dem alle, at de etablerede modeller for menneskets biologiske og økonomiske adfærd ikke slår til.

Den centrale lære fra klimakrisen og finanskrisen, og mange andre samfundsudfordringer er, at markeder, industrier og teknologier ikke eksisterer i fritsvævende, lukkede og objektive systemer. I både udformningen af produkter og teknologier og i samfundets regulering af markedet er det nødvendigt at tage højde for et langt større spektrum af intenderede og ikke-intenderede faktorer. Her spiller den humanistiske forskning en afgørende rolle. Humaniora handler i bred forstand om mennesker, kultur, symboler og samfund. Den humanistiske forskning hjælper os til at forstå, fortolke og udnytte den udvikling, som samfundet gennemgår – og som det økonomiske og biologiske menneskesyn er ude af stand til at adressere, uanset om vi mobiliserer de mest avancerede spilteoretiske modeller eller neurovidenskabelige studier.

Forståelsen af dette er på vej flere steder. Således er der sket en omstilling i den europæiske forskningspolitik. I stedet for kun at se på videnskab som teknologi, er der opstået en efterspørgsel efter forskning, der kan løse de mest påtrængende sociale og kulturelle problemer, ofte kaldet de "store samfundsudfordringer". Her inddrages humaniora og samfundsvidenskab i større omfang end tidligere. Og det er ganske indlysende. For selvfølgelig kan problemer som migration, kulturkonflikter, klimadfærd og befolkningens aldring ikke belyses uden at inddrage det menneskelige aspekt af disse fænomener.

Skal dette ske må humaniora besinde sig på, hvad der er disse fags specifikke bidrag til menneskelig velfærd og samfundets udvikling. Humanistiske forskere må blive bedre til at påpege, hvor det rationelle og biologiske menneskesyn hører op, og hvor de kulturelle, juridiske og institutionelle menneskeopfattelser begynder.

Kampen om disciplinerne. Viden og videnskabelighed i humanistisk forskning (red. af David Budtz Pedersen, Frederik Stjernfelt og Simo Køppe ((Han Reitzel, august 2015)

Den unge

Som 41-årig er han en *knejt* i forhold til mange af de samfundsforskere, han skal være leder for. Men forskere

At forskere skulle være ledelsesresistente er en fordom, siger den nye dekan på Samfundsvidenskabeligt Fakultet på AAU, **Rasmus Antoft**. En fordom, han selv gik og bar rundt på, indtil han blev leder. Som forsker inden for arbejds sociologi har Antoft beskæftiget sig med sygehussektoren, og med sygehuslægerne som umiddelbart sammenligningsgrundlag var det med visse bange anelser, at han for fire år siden sagde ja til jobbet som institutleder.

”Fra mine sygehus-studier havde jeg nogle forestillinger om, at forskere var umulige at lede. Men der er jeg blevet overrasket. Jeg synes ikke, jeg har oplevet den der store modstand mod forandring. Jo, når det gælder politiske ændringer, der indskrænker forskningsfriheden og den slags ... men dag til dag-forandringen på instituttet går det helt fint med,” siger Antoft.

Præmis: nogle er bedre end andre

Han synes selv, at han som leder af Institut for Sociologi og Socialt Arbejde var med til at føre forandringer igennem på instituttet.

”Det med at italesætte, at nogle er bedre end andre, og få folk til at acceptere den præmis, der synes jeg, der er sket en del. Og så synes jeg generelt set, jeg har medvirket til at fået løftet forskning,” siger han.

Men selvom forsker-medarbejdere ikke bider – i hvert fald ikke altid – er ydmyghed og respekt de nøgleord, der står øverst på Antofts personlige forskningsledelses-manual.

”Respekt og ydmyghed er altafgørende, når man skal lede folk, der er klogere end en selv. Jeg synes jo selv, jeg er ganske godt begavet. Men man må i hvert fald gå til opgaven og huske, at folk har gode synspunkter, og jeg synes, diskussionerne med medarbejderne kvalificerer

mine beslutninger. Som institutleder kender man jo langt fra alle forskningsfelterne, så i forhold til det skal man også lære sin rolle at kende. Man kan være med til at løfte nogle rammer, men detailstyre, det kan man ikke.”

Har teorien i orden

Som leder i universitetsverdenen er man traditionelt sjældent uddannet leder. Men i Rasmus Antofts tilfælde, kan man måske tale om, at han qua sin forskning har den teoretiske baggrund i orden. Selv mener Rasmus Antoft, han har været godt hjulpet som leder af sine arbejds sociologiske studier, som han også har bedrevet, mens han har været institutleder.

”Jeg vil sige, at forskningen har været et væsentligt element i, at jeg har kunnet fungere som institutleder. Det har givet mig nogle greb til at forstå samspillet mellem universitetet og den virkelighed, det skal fungere i. Og så ved jeg jo på kroppen, hvordan det er at være forsker, og jeg forstår den modstand, man har, når der bliver stillet nye krav. Jeg siger ikke, det har været nødvendigt, men jeg synes, min teoretiske viden har hjulpet mig meget.”

Noget der skal bevises

Det mest bemærkelsesværdige med Rasmus Antofts udnævnelse som dekan er naturligvis hans alder. Mange jævnaldrende forskere er stadig i den spæde start af deres karriere som fastansatte forskere, og de fleste af hans VIP-medarbejdere er i sagens natur både ældre og mere erfarne.

Omvendt er det 14 år siden, han blev ansat på Institut for Sociale Forhold og Organisation på AAU som forskningsassistent efter at være blevet uddannet som

Min karriere startede med Uni-Lovens forandringer, så jeg er socialiseret ind i den verden med nye ledelsesstrukturer og logikker. Får det mig til at følge retningslinjerne ukritisk? Nej ...

Rasmus Antoft

kandidat samme sted. Siden gik det slag i slag med ph.d.-stipendium, postdoc-, adjunkt- og lektorstilling.

”Jeg har jo været i universitetsverdenen i 15 år. Jeg har været studieleder og siddet i råd og organer både nationalt og internationalt. Så jeg har en indsigt i universitetspolitik og føler ikke, jeg kommer som grøn lektor. Det eneste tidspunkt, jeg har oplevet reaktioner på, at jeg skulle være ung, er når jeg som institutleder har været i Italien og England, hvor det traditionelt er de ældste forskere, der er institutledere.

Der kiggede de lidt. Men ellers er det mest min egen forestilling om, at det kunne være vanskeligt, der har fyldt noget,” siger Antoft.

Han vil – når man går ham på klingen – godt erkende, at man som ung leder har lidt mere, der skal bevises.

”Jeg har da hele tiden haft det med at skulle bevise, at når jeg nu står her, så er det, fordi jeg kan løfte den her opgave og bidrage. Når jeg har siddet til at forskningsudvalgs møde, så skulle de ikke kunne tage mig på noget. Så har jeg brugt lang tid på at forberede mig og mine argumenter, så de ikke tænker: nå, det er ham den unge.”

dekan

er ikke specielt svære at være leder for, mener han

Barn af universitetsreformen

Da AAU denne sommer sendte en pressemeddelelse ud om Rasmus Antofts ansættelse, hed det: ”Rektor Per Michael Johansen lægger vægt på, at Rasmus Antoft er rundet af universitetsreformen og har gjort karriere i den nye universitetsverden.”

I mange forskeres ører er Universitetsreformen imidlertid ikke noget, der klin-ger positivt, og en dekan, der præsenteres som barn af reformen, kan måske vække en vis skepsis.

Men den præsentation skal ikke overfortolkes, siger Antoft: ”Det er helt rigtigt, min karriere startede med Uni-Lovens forandringer, så jeg er socialiseret ind i den verden med nye ledelsesstrukturer og logikker. Får det mig til at følge retningslinjerne ukritisk? Nej, man skal altid være kritisk. Universitetsreformen har visse fejl, som alle godt kan se. Men selvfølgelig – vi får nogle interessante diskussioner om de måder, vi organiserer os på, som ikke altid virker lige logisk og understøttende for forskerne. Der er mange forestillinger om, at det fungerede bedre, da man gjorde tingene anderledes.

Men der var også problemer dengang, som man ikke taler så meget om i dag.”

Altid arbejdsmiljø-perspektiv

En undersøgelse viste for nyligt, at der er et udtalt problem med det psykiske arbejdsmiljø og stress på universiteterne. Hvad vil du gøre med det problem?

”Det er jo en enormt kompleks og større problemstilling. Men det er entydigt mål at skabe bedre balance. Forskere er ekstremt pressede, det har jeg oplevet

på egen krop. Jeg har den tilgang, at når vi taler om økonomi og udvikling af forsknings- og uddannelsesaktiviteter, så skal der altid være et arbejdsmiljø-perspektiv i diskussionen og et spørgsmål om, hvad det gør ved arbejdslivet. De tal, der er kommet, sender signaler om at det skal vi være særligt opmærksomme på, og det vil jeg også være,” siger Antoft og nævner blandt andet behovet for, at man som forsker har ”åndehuller”, hvor man kan hellige sig forskningen.

På grund af AAU's særlige budgetsituation skal du arbejde med et budget, der er låst for de kommende tre år. Giver det dig overhovedet mulighed for at agere og ændre noget?

”Der er et væsentligt positiv element i det. Vi har oplevet en ustabil økonomisk periode på grund af stor vækst. Derfor har vi ønsket en mere stabil budgetmodel, og det har vi fået. Det er klart, sådan en model giver nogle udfordringer i forhold til, hvilket måleår man fastfryser økonomien. For nogle institutter har det år været bedre end andre. Det skal vi kigge på.”

Som institutleder fortsatte du med at forske. Er du færdig som forsker?

”Jeg må nok erkende, at de ikke er realistisk, at der bliver tid til at forske. Det er tabet. Men jeg har forhåbentlig en lang karriere. Og nu tager jeg en pause som dekan, hvor jeg kan udvikle strategisk, med henblik på at vende tilbage som forsker.”

Også plads til familien

Selvom Rasmus Antoft som dekan rykker op i ledelseshierarkiet og i lønrammeskemaet, forventer han ikke selv, at der kommer flere arbejdstimer på ugeskemaet. Der er nemlig ikke flere at give af.

”Jeg arbejdede rigtig mange timer før. Så jeg kan ikke lige se, hvor jeg skulle kunne finde flere timer at arbejde i. Men det er klart, at der bliver nogle andre typer arbejdsopgaver.

Som 41-årig er Antoft midt i ”forældrealderen”, så der er familie med børn, skolegang og fodboldtræning, der i et eller andet omfang også skal have opmærksomhed. Det giver en todelt arbejdsdag.

”Jeg er A-menneske, så jeg står tidligt op og starter tidligt. Så har jeg en ganske almindelig arbejdsdag, og så går jeg hjem og tilbringer eftermiddagen med børn og familie. Og så starter jeg op igen om aftenen.

På den måde kan jeg godt nå med til en fodboldkamp og hente og bringe en gang imellem,” siger han.

Jobskiftet var en familiebeslutning: ”At jeg skal være dekan, er ikke et individuelt livsprojekt. En familiebeslutning. Det er meget velovervejet og tilpasset resten af familien. Og de er med på, at der vil være perioder, hvor jeg ikke kan være lige aktiv.”

Vil der omvendt være nogle ting i jobbet, du som far med mindre børn vil fravælge i modsætning til dine dekan-kolleger – receptioner og lignende?

”Jeg vil sige... det bliver ikke sådan, at jeg ikke kommer til de receptioner, hvor jeg bør være. Det er en del af jobbeskrivelsen,” siger Rasmus Antoft, der dog kommer til at udvide dekanatet med en ekstra prodekan og således får en person mere at dele ledelsesopgaverne med

Et fravalg har han allerede indstillet sig på – surferturene ved Vesterhavet bliver der færre af. Men helt slippe dem, har han ikke tænkt sig.

”En lille surf-tur skal der være plads til, ellers bliver man skør i bolden.”

lah

'Samordnet politik på unde

Ny formand for danske uni-pædagoger er træt af den politiske skizofreni, der på skift kræver bedre forskning og bedre uddannelse.

Dansk Universitetspædagogisk Netværk er ikke en politisk organisation, skynder Lars Ulriksen sig at slå fast.

Men lige så hurtigt konstaterer han, at undervisning på universiteterne i dag er dybt vinklet ind i de politiske processer og diskussioner, der i dag finder sted: Hvad skal de studerende lære, hvordan skal de lære det, hvor mange studerende skal der være, hvem skal undervise? Der er masser af spørgsmål og masser af meninger.

Professor Lars Ulriksen kommer fra KU's Naturfagenes Didaktik og er siden maj formand for Dansk Universitetspædagogisk Netværk (DUN). Han er pragmatiker; har ikke travlt med at brokke sig over de studerende, manglende ressourcer eller universitetsledelser.

En ting vil han dog godt ærgre sig over offentligt, og det er mangel på sammenhæng i dansk universitetspolitik – eller rettere: henholdsvis uddannelses- og forskningspolitikken, som universiteterne må indordne sig efter.

Skal løbe i to retninger

”Vi taler jo om samme ministerium. Men det er, som om de to kontorer i Uddannelses- og Forskningsministeriet ikke taler med hinanden. Det, de gør, for at støtte forskningen, er skadeligt for undervisningen og omvendt. Man indfører tællesystemer og flere konkurrenceudsatte midler for at styrke forskningen. Og når så alle fastansatte lærere løber i den retning, siger Kvalitetsudvalget, at nu må vi have en incitamentsstruktur for at få lærerne til at gøre noget mere ved undervisningen. Men det er jo de samme mennesker, der skal løbe i to retninger,” mener Ulriksen.

Men er det ikke universitetslærerens lod at være splittet i sine opgaver?

”Det er klart, at vi har den dobbelte identitet. Det, jeg ser som udfordringen, er at skabe en kultur, hvor vi tænker som nogle, der både skal forske og undervise. At begge dele er vigtige. Men det kræver, at vi har nogle rammer, hvor vi ikke hele tiden bliver slået i hovedet af den anden side, når vi prioriterer den første.”

Skismaet hos de yngre postdocer

Og tingene *kan* godt spille sammen, hævder han. At pædagogisk udvikling sker på bekostning af forskningstid, er slet ikke en selvfølge:

”Noget af det, man kan opnå, ved at arbejde med sin pædagogik, er, at man kan reducere sin arbejdsbelastning. En af de adjunkter, der afslutter nu, har arbejdet med at indføre nogle quizzer, som de studerende på et laboratoriekursus skulle tage undervejs i forløbet. Og som hun skrev: jeg brugte en halv time på at oprette den her quiz, til gengæld sparede jeg ca. ti timer på at rette genafleverede laboratorierapporter.”

Han møder skismaet dagligt blandt de postdocer, han underviser i deres adjunkt-pædagogikum.

”Postdocerne siger: fint nok at jeg skal lære at undervise, men min fremtidige ansættelse afhænger ikke af gode undervisningsevalueringer, men om jeg kan skaffe forskningsmidler. Og skal man være lidt kynisk, så vil det da også være en uansvarlig institutleder, der ikke vægter forskningen og evnen til at trække bevillinger hjem, når man ansætter, for det er det, der skal have instituttet til at løbe rundt.”

Mere lokal pædagogik-snak

Men oven på denne konstatering, er Lars Ulriksen alligevel optimist. I de 15-20 år, han har arbejdet med universitetspædagogik, har han oplevet løbende større interesse og prioritering af området. Der er dog stadig et stykke vej at gå, og et af de skridt, han gerne vil tage, er i retning af at skabe lokale miljøer på institutterne, hvor man drøfter og udveksler erfaringer omkring undervisningen.

”På adjunkt-pædagogikum skal man lave et pædagogisk udviklingsprojekt som afslutning af forløbet. Og når vi taler med deltagerne, kan vi høre, at der i nogle miljøer er en fantastisk klangbund og vilje til at sprede ideerne. Og så der nogle, der siger: fint nok, men vi fortsætter i øvrigt som vi plejer. Jeg kunne rigtig godt tænke mig, der var flere miljøer som de første.

“Post.doc.'erne siger: fint nok at jeg skal lære at undervise, men min fremtidige ansættelse afhænger ikke af gode undervisningsevalueringer, men om jeg kan skaffe forskningsmidler.

Lars Ulriksen

Så der bliver en læringskultur på universiteterne, hvor man taler om undervisning, bruger hinandens erfaringer og bliver endnu bedre til at få de studerende til at lære, det de skal lære.”

I DUN har man prøvet at vise det gode eksempel ved at etablere en række *special interest groups*, hvor man kan tilmelde sig, hvis man interesserer sig for eksempelvis ph.d.-vejledning, undervisning af førsteårsstuderende mv.

Studerende skal lære at studere

Når offentligheden i de senere år har diskuteret universitetsundervisning, har det ofte handlet om timer. Dels at de studerende – primært på de tørre områder – får for få konfrontationstimer, dels at de selv bruger for få timer på at studere.

Det sidste er i Lars Ulriksens øjne ikke så underligt: ”En 3. g-elev har noget, der ligner 28-30 skematimer om ugen, og så noget aflevering og andre ting. En HUM-studerende vil have 28 timer om ugen, de selv skal strukturere. Men der sker jo ikke lige en magisk forvandling over sommerferien, der gør, at den studerende pludselig kan strukturere så store tidsrum.”

Opgaven, hvis man vil gøre disse studerende til fuldtidsstuderende, er simpelt hen at lære dem at studere. Og det mener Ulriksen, universiteterne og underviserne på tage på sig.

”Som en af underviserne på matematik sagde: det, vi skal lære dem, er at læse

langsomt. I gymnasiet skulle de lære at læse hurtigt. Men på Matematik skal du læse meget langsomt med blyanten i hånden – tænke det hele igennem og regne det efter. For sådan fungerer den tekst. På antropologi og historie er det nogle andre måder.”

Er underviserne klædt på til også at skulle lære de unge at være studerende?

”Nej, det er de sådan set nok ikke – hverken bevidste eller klædt på til det. De kunne nok blive det relativt enkelt, hvis man lavede noget samarbejde med eksempelvis studievejledningen. Men problemet er, at retorikken – også fra underviserne – bliver, at de studerende bare må se at komme ind i kampen. Og så bliver det en meget moralsk diskussion om de studerende er modne og taknemmelige nok.”

“

Problemet er, at retorikken – også fra underviserne – bliver, at de studerende bare må se at komme ind i kampen. Og så bliver det en meget moralsk diskussion om de studerende er modne og taknemmelige nok.

Lars Ulriksen

Karakterkrav skal ikke være løsningen

Moralen, som de ”dumme og dovne” studerende bliver dømt ud fra, baserer sig ifølge Ulriksen på en traditionalistisk opfattelse af universitetsstudiet.

”Der ligger nok stadig en forestilling om, at man går hen til professoren, hører ham sige kloge ting, og så går man hjem under den grønne lampe og sidder og læser med ildhu og glød indtil næste forelæsning. Om det nogen sinde har været sådan, ved jeg ikke. Men det er op ad bakke, hvis man forestiller sig, det skal være sådan nu.”

Som underviser kan det være fristende at skyde ansvaret fra sig – til gymnasierne, der ikke klæder de unge godt nok på, eller til politikerne, der har gjort universitetsstudierne til masseuddannelser, hvor ikke

kun de absolut klogeste kommer ind. Men Lars Ulriksen er pragmatiker.

”Jeg vil da ikke principielt afvise, at der skal uddannes færre. Men det er ikke første replik, man skal give som underviser: at så vil vi kun have dem, der har præsteret virkelig højt.”

Det internationale problem

Han peger på en næsten identisk problemstilling på kandidatuddannelserne, nemlig det stigende antal internationale studerende, hvis faglige forudsætninger kan være på meget forskellige niveauer.

”Vi havde en adjunkt, der underviste på sådan et kursus. Hun lavede en lille øvelse for at konstatere, hvad de egentlig kunne. Og det gik op for hende, at noget af det, hun havde forudsat som viden, vidste størstedelen ikke. Så kan man godt stille sig op og sige: det bør de kunne, så jeg underviser bare videre. Men det kommer der ikke noget frugtbart læringsmiljø ud af.”

Det kunne lyde som om, at det ikke kun er de unge forskere, men alle universitetslærere, der kunne have gavn af en universitetspædagogisk opkvalificering?

”Det tror jeg egentlig også. Jeg siger ikke, at danske universitetslærere ikke kan undervise. Men det kunne være hensigtsmæssigt, at langt flere ansatte kom ind i nogle sammenhænge, hvor de fik mulighed for at udvikle deres underviserkompetencer i forhold til de ændrede betingelser, der er for undervisningen nu. Og så er vi tilbage ved, at jeg gerne ville have nogle miljøer, hvor man sammen med hinanden og med en universitetspædagog kunne se på, hvilke udfordringer vi har, og om vi kan udvikle noget, sammen.”

lah

Special Interest Groups

Lars Ulriksen håber, at det med tiden bliver almindeligt med lokale miljøer, hvor man sparrer og udvikler sin undervisning med kollegerne. I samme ånd har man Dansk Universitetspædagogisk Netværk dannet en række SIG'er – Special Interest Groups – som er åbne for alle:

- DUEL – Danske Universiteters E-Læringsnetværk
- Eksamen og eksamensformer i forskningsbaserede uddannelser
- Forskningsgruppen “Uddannelsesforskning”
- Førsteårspædagogik
- Kollegasparring
- NUP – Netværk for Udvikling af ph.d.-vejledning
- Sprogdidaktisk netværk
- Studieleddelse med særlig fokus på uddannelsesdesign og -udvikling
- Teaching and Learning in the International Classroom
- UNIEN – Innovations- og Entreprenørskabspædagogik

Sommerkonferencen

– skaber forventningens glæde og angst hos Shahidha Bari

Min værste konference fandt sted i Wales for nogle år siden, hvor et umiddelbart lovende foredrag om Marquis de Sade lagde op til en hel masse frækt uden at levere andet end fortvivlelse. Rimeligvis skal det siges, at det i det mindste fik mig til at ønske, at jeg kunne stikke nåle i foredragsholderen, men det havde nu mest været for at kunne tjekke, om vedkommende overhovedet var levende, frem for at være med nogen som helst form for seksuel tilfredsstillelse for øje.

Den tid på året, hvor vi vakler væk fra eksamensbordene og ud i sommerens uforstyrrede forskningslandskab, er det eneste bump på vejen, der er til at få øje på, den sæsonbetonede faldgrube, der går under navnet *sommerkonferencen*. I princippet kan jeg godt lide ideen om sommerkonferencen, og udsigten til et rigt akademisk udbytte, og kollektiv intellektuel fordybelse finder jeg altid forførende. Men i virkeligheden går jeg altid derfra fuldstændig udmattet af de endeløse programmer, pinligt berørt over de kejtede forsøg på at komme hinanden ved, og i det hele taget usikker på min profession. Jeg skal være den første til at indrømme, at min antipati sandsynligvis grunder sig i mine egne mangler, men er det nu helt ved siden af, når jeg tænker, at forskningskonferencen har det med at få det allerværste frem i forskerne selv?

Lad os sige det, som det er: Hvor sjovt er det egentlig at stå i kø efter croissanter sammen med ”kollegaen”, der skrev den småperfide anmeldelse af din seneste bog? Og lever vi ikke i konstant frygt for at blive opholdt af den ulidelige snigmorder, vores personlige nemesis i det akademiske (sådan en har vi jo alle, ligesom Batman), som hele tiden synes at kigge os over skulderen og vade uinviteret rundt på vores nøje afgrænsede forskningsterritorier? I det perspektiv virker konferencen til at være tilrettelagt netop med henblik på at gøre en så dårligt tilpas som muligt.

I en i forvejen indadvendt profession skruer konferencensæsonen op for vores

“ Men i virkeligheden går jeg altid derfra fuldstændig udmattet af de endeløse programmer, pinligt berørt over de kejtede forsøg på at komme hinanden ved, og i det hele taget usikker på min profession

miserable selvoptagethed i takt med, at verden snævrer sig ind til en i stigende grad uudholdelig strøm af foredrag på hver især tyve minutters varighed.

Forskere er ikke altid de bedste til at fremlægge deres viden offentligt, ligesom paneldiskussionen med sin ofte ondskabfulde spørgetid næppe er den mest opbyggelige form for videndeling, der findes. Og når vi nu endelig nedlader os til at opsøge hinanden som højtærede konference-deltagere, foregår det typisk på et særligt ekskluderende sprog, som for det meste er og forbliver en gåde for alle andre end de få indforståede, der bebor vores eget lillebitte hjørne af forskningsverdenen. På konferencen trækker vi for og kævler om det særegne ved vores individuelle forskningsområder, og for det meste gør det hverken fra eller til.

Måske er det netop det, den altopslugende, eksklusive intimitet, der er det dragende ved konferencen. I konferencens hellige rum er der ikke andet, der kan trænge ind. Ved disse forskningsspecifikke seancer kan det ske, at vi får lov at skimte et øjeblik anerkendelse, som et opløftende romantisk glimt i øjet ved en ellers elendig speeddating – bortset fra, at der i denne sammenhæng nok snarere er tale om et løftet øjenbryn, den særlige vinkling af et hoved, der giver sig til at nikke overdrevent, mens det samtidig går i gang med at finde på en udspekuleret indvending.

Men måske er det bare det, at jeg ganske enkelt ikke får nok – eller ikke rejser langt nok hjemmefra. ”Det er så dejligt med konferencer i udlandet,” var der en kollega, der skrev til mig, idet han undrede sig over min generelle skepsis: ”I grunden er der tale om ferie. F.eks. har jeg

lige været en tur til Island. Konferencemiddagen foregik ude i det fri på en lille ø, og vi blev sejlet derhen i både – helt fantastisk! Og kaffepauserne så sådan her ud: (indsæt foto af et bjerg af doughnuts).” En anden kollega skrev nærmest konspiratorisk med indgående detaljer om en tur til Hong Kong, hvor den havde stået på ”foie gras, dim sum og japanske bøffer” ved en konference om, ja, ulighed i verden.

Den seneste konference, jeg har deltaget i, foregik på 37. etage i en fornem og meget omtalt ny bygning i nærheden af London Bridge, og selv om det egentlig var fint nok, var jeg på tredjedagen efterhånden derhenne, hvor jeg gik og bællede koffeinholdige drikke som en anden nedtrykt alkoholiker, og vinduesudsmidning lignede pludselig et glimrende alternativ til igen at skulle lægge øre til, hvor fantastisk en eller anden syntes, udsigten var.

Men konferencer er selvfølgelig en god ting, når man er ung og endnu ikke afblomstret. Konferencen er en nyttig omgang netværksarbejde af den slags, som er nødvendigt, hvis man gerne vil få foden inden for døren. Her kan du få opfordringer til at skrive en artikel, du kan afsøge jobmulighederne og i det hele taget få en større fornemmelse af, hvad der rører sig inden for dit felt. I det perspektiv er det værd at bemærke, hvor idiotisk svært vi gør det for de unge at få adgang til konferencens privilegerede rum og alle dens rigdomme.

De bedste konferencer er dem, som rækker ud over deres egne forskningsmæssige detaljer og forsøger at tage stilling til, hvordan det står til med deres overordnede discipliner, eller som skaber en idé om selve universitetet som et betrængt rum, hvis fremtid i den grad afhænger af vores solidaritet og den respekt, som vi deler for viden og undervisning.

Konferencensæsonen venter. Jeg tøver stadigvæk, men i det mindste skal jeg ikke til den, som jeg engang så beskrevet som følger: ”Finland. Sauna. Nøgne forskere.”

Shahidha Bari er lektor ved Queen Mary University, London
Kilde: THES, 09-07-2015 i Martin Aitkens oversættelse

Top-75 i forskningens magtnetværk

Den danske forsknings-magtelite består af 75 personer, når registreringen foretages med udgangspunkt i person-netværk omkring de 13 største forsknings-pengetanke samt det relaterede netværk.

Udvælgelsen på basis af pengemagt og relaterede organer / kontakter er en selektiv vægtning. Ingen vil imidlertid kunne betvivle, at personerne i top-5 nok er en præcis opstilling af nogle af de allermest magtfulde. Andre personers placering på listen kan diskuteres, fx om rektorerne hører til højere oppe. Og så er der nogle som vil hævde, at der findes store overraskelser, som slet ikke har magt og dermed ikke hører med på listen...

Pengemagten er valgt som grundpæretium og omdrejningspunkt, fordi fondene har bevillingsmagt til de eksterne forskningspenge, som er så vigtige for den menige forsker.

Alle, som er registreret med mere end en post i et forskningsrelateret organ, er registreret. Man kvalificeres til netværket ved at have en position i et organ samt nærhed til andre med netværk. Systematikken er, at jo tættere en person er på pengetankene samt andre organer, jo højere er den personlige score (ekstra score til personer i de 13 pengetanke).

Se MÅNEDENS TEMA s. 14-19

1. Jens Maaløe
2. Birgitte Nauntofte
3. Nina Smith
4. Flemming Besenbacher
5. Brian Bech Nielsen
6. Anja Boisen
7. Claus Jensen
8. Steen Riisgaard
9. Karsten Dybvad
10. Peter Lauritzen
11. Mette Vestergaard Jakobsen
12. Søren-Peter Fuchs Olesen
13. Jørgen Søndergaard
14. Sten Scheibye
15. Jan Rose Skaksen
16. Jens Nørgaard Oddershede
17. Lars Stemmerik
18. Alfred Møller Josefsen
19. Jens Otto Lunde Jørgensen
20. Jesper Eigen Møller
21. Martin Philip Bendsøe
22. Peter Schütze
23. Hanne Leth Andersen
24. Anders Overgaard Bjarklev
25. John Finnich Pedersen
26. Birgitte Skadhauge
27. Ralf Peter Hemmingsen
28. Henrik Dam
29. Charlotte Rønhof
30. Per Michael Johansen
31. Mads Tofte
32. Jørgen Honoré
33. Jesper Sand Damtoft
34. Lisbeth Thyge Frandsen
35. Henrik Jørgen Andersen
36. Minik Thorleif Rosing
37. Kristian Kann Rasmussen
38. Hans Kann Rasmussen
39. Jens Blom-Hansen
40. Birgitte Brinch Madsen
41. Susanne Bødker
42. Egon Bech Hansen
43. Torben Magnus Andersen
44. Lars Nørby Johansen
45. Poul Toft Frederiksen
46. Jørgen Huno Rasmussen
47. Lars Køber
48. Merete Osler
49. Astrid Kann-Rasmussen
50. Svend Eggert Jensen
51. Sten Lyager Nielsen
52. Jacob Eifer Møller
53. Christian Torp-Pedersen
54. Boye Lagerbon
55. Allan Arthur Vaag
56. Henrik Steen Hansen
57. Anne Kaltoft
58. Peter Gæmelke
59. Carl Christian Nielsen
60. Morten Pejrup
61. Anneli Sandbæk
62. Ida Sofie Jensen
63. Troels Aagaard
64. Poul Bjerregaard
65. Niels Engholm Henriksen
66. Michael Møller Hansen
67. Michael Drewsen
68. Merete Bilde
69. Lone Gram
70. Lars A. Arge
71. Jette Kastrup
72. Jens Andersen
73. Ida Lykke Fabricius
74. Daniel Otzen
75. Charlotte Fløe Kristjansen